

I MAPA – UMIEJETNOŚCI CZYTANIA, INTERPRETACJI I POSŁUGIWANIA SIĘ MAPĄ.

Uczeń:

- 1) wykazuje znaczenie skali mapy w przedstawieniu różnych informacji geograficznych na mapie; posługuje się skalą mapy do obliczenia odległości w terenie.

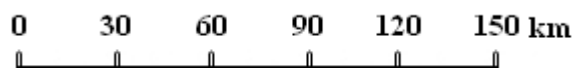
Ćwiczenie 1.

ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ

Przekształcanie skal na podstawie podanych przykładów.

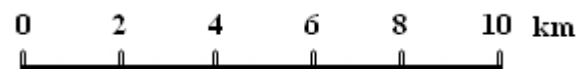
Wybierz odpowiednią skalę dla mapy w sytuacji, gdy:

- 1) Chcesz zaplanować rajd po najbliższej okolicy.

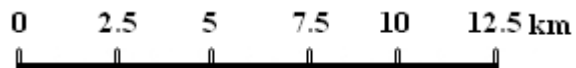
- a) 1:30 000 b) 1cm – 3km c)

- 2) Chcesz zaplanować wycieczkę po województwie świętokrzyskim.

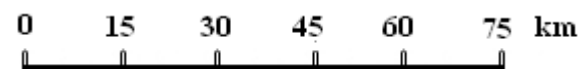

- a) 1:20 000 b) 1cm – 20 km c)

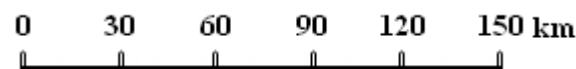
- 3) Chcesz obliczyć odległość w linii prostej między najwyższym i najniższym punktem Polski.

- a) 1:2 500 000 b) 1cm – 250 m c)

- 4) Chcesz dowiedzieć się, które państwa leżą nad Morzem Bałtyckim?

- a) 1:15 000 b) 1cm – 150km c)

- 5) Chcesz dowiedzieć się, przez które kontynenty przebiega Zwrotnik Raka?

- a) 1:100 000 000 b) 1cm – 150km c)

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia - 10 min.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie w wyznaczonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie otrzymują ocenę bardzo dobrą.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, uczniowie podkreślają poprawne odpowiedzi w zadaniu wyświetlonym na tablicy interaktywnej.

Ćwiczenie 4

ANALIZOWANIE MAP, ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ

KARTA PRACY

Odczytywanie z map informacji przedstawionych za pomocą różnych metod kartograficznych.

Na podstawie map zamieszczonych w atlasie wykonaj polecenia:

1) Korzystając z atlasu do geografii dla gimnazjum, wypisz po jednym przykładzie map przedstawiających informacje geograficzne za pomocą wskazanych metod:

- a) metoda kartogramu
- b) metoda kartodiagramu
- c) metoda izolinii – izobary -
- d) metoda izolinii – izotermy -
- e) metoda izolinii – izohiety -
- f) metoda sygnaturowa -

2) Na podstawie mapy w atlasie „Gęstość zaludnienia Polski” odpowiedz na pytania:

a) W których województwach gęstość zaludnienia przekracza 500 osób/km² ?

.....
.....

b) Które województwa mają najniższą gęstość zaludnienia?

.....
.....

c) W której części Polski jest największe zagęszczenie ludności?

.....
.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

d) Jaka wartość gęstości zaludnienia powtarza się najczęściej na obszarze Polski?

.....

3) Na podstawie mapy w atlasie „Bezrobocie w Polsce” odpowiedz na pytania:

a) W których województwach bezrobocie w Polsce ma najwyższy współczynnik?

.....

.....

b) Które województwa mają najniższy współczynnik bezrobocia?

.....

.....

c) Która grupa społeczna jest w największym stopniu objęta bezrobociem?

.....

4) Na podstawie mapy w atlasie „Polska – klimat, wody” uzupełnij zdania:

a) Rozkład temperatur w styczniu ma układ południkowy. Wartości temperatur
wzrastają ze na kraju.

wpisz kierunki geograficzne

b) Izotermy lipca mają układ Najwyższa
temperatura występuje w okolicach,,
..... i wynosi°C.

c) Najwyższą sumę opadów w ciągu roku otrzymują obszary
Izohiety przyjmują tutaj wartości od do mm.

a) Uczniowie pracują indywidualnie.

b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia – 10 - 15min.

c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie
w wyznaczonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie
otrzymują ocenę bardzo dobrą.

d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia uczniowie odczytują
odpowiedzi.

*Uwaga: Poszczególne części ćwiczenia mogą być wykorzystane przy różnych działach
programowych np.: Klimat Polski, Ludność Polski.*

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

- 2) *Odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych.*

Ćwiczenie 1
 Ćwiczenie 2

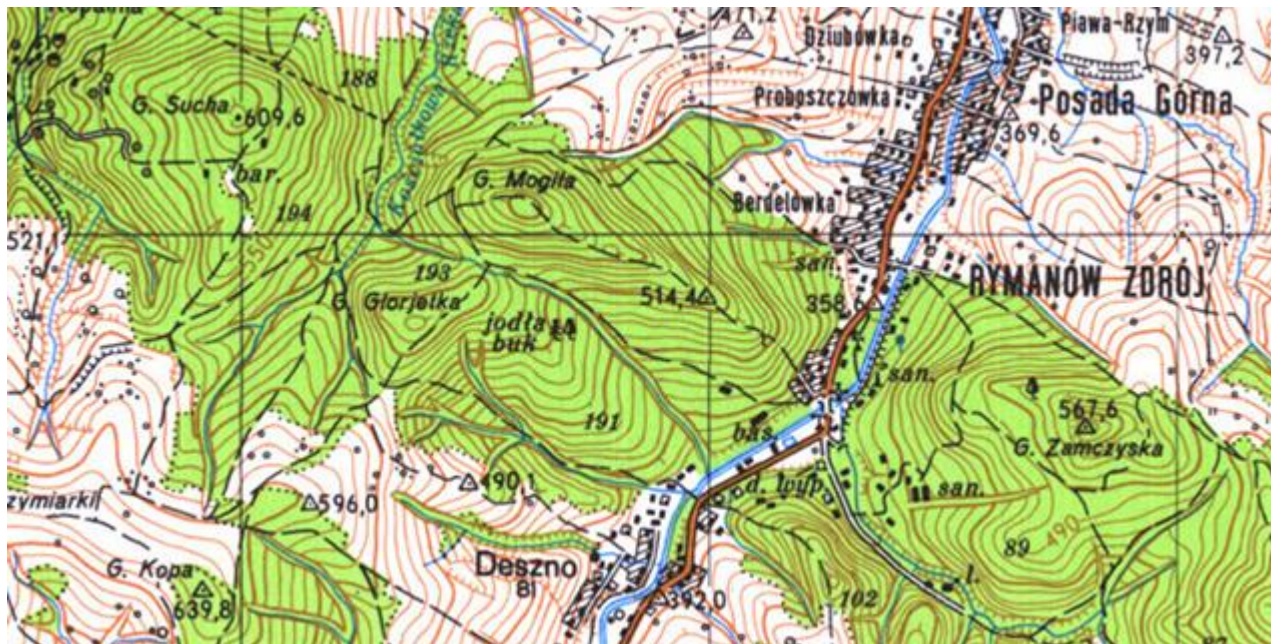
ANALIZOWANIE MAP, ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ

KARTA PRACY

Rozpoznawanie metod przedstawiania zjawisk na mapach i odczytywanie informacji w nich zawartych.

Obliczanie wysokości względnej wskazanych punktów, na podstawie fragmentów mapy.

Na podstawie zamieszczonej mapy wykonaj polecenia:

źródło: http://www.rymanow-zdroj.pl/mapy5_top.htm

- 1) **Rozpoznaj metodę przedstawienia rzeźby terenu.**
- 2) **Odszukaj szczyty: G. Sucha, G. Kopa, G. Mogiła, G. Zamczyńska i odczytaj ich wysokość bezwzględną. Zwróć uwagę na prawidłowy zapis jednostki.**

.....
3) Oblicz wysokość względną pomiędzy

G. Zamczyńska a G. Kopa

G. Sucha a G. Kopa

G. Zamczyńska a G. Sucha

UWAGA:

Pamiętaj o poprawnym zapisie jednostki.

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia – 10 - 15min.
- c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie.
- d) Wyznaczonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie otrzymują ocenę bardzo dobrą.
- e) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia uczniowie odczytują odpowiedzi.

Uczeń:

- 4) *Posługuje się w terenie planem, mapą topograficzną, turystyczną, samochodową (m.in. orientuje mapę oraz identyfikuje obiekty geograficzne na mapie i w terenie).*

Ćwiczenie 3.

LEKCJA W TERENIE

KARTA PRACY

Zaznaczanie na planie lub mapie obiektów zaobserwowanych w terenie.

- 1. **Zaznacz na planie (mapie) miejsce wymarszu** (1pkt)
- 2. **Zorientuj mapę według charakterystycznych obiektów w terenie, a następnie uzupełnij zdania** (3pkt)

Kierunek północy pokrywa się z obiektem.....

Szkoła znajduje się w kierunku *od miejsca, w którym stoje.*

Ulica naszego marszu biegnie w kierunku

3. Rozpocznij wędrówkę w kierunku wschodnim (lub innym, zgodnym z instrukcją nauczyciela).
4. Odmierz na planie (mapie) np. 5cm (lub wg decyzji nauczyciela). Oblicz, jaka jest to odległość w terenie. (1pkt)
5. Wykorzystując długość swojego kroku przejdź obliczoną odległość . (1pkt)
 - a. Napisz pełną nazwę obiektu, przed którym się znajdujesz. (1pkt)
.....
.....
 - b. Czy obiekt w terenie pokrywa się z zaznaczonym w tym miejscu obiektem na planie/mapie? (1pkt)
6. Wypisz pięć obiektów użyteczności publicznej, które mijasz po trasie i zaznacz je na planie. (5pkt)
.....
.....
.....
7. Znajdź dwa obiekty w terenie, których nie ma na planie/mapie. (2pkt)

Razem do zdobycia: 14pkt

- a) Nauczyciel wytycza trasę wycieczki w najbliższej okolicy szkoły (maks. czas marszu ok. 30 min), przygotowuje taśmę mierniczą, plan/mapę topograficzną dla każdej grupy lub jej fragment.
- b) Uczniowie otrzymują karty pracy z fragmentem planu miasta lub mapy topograficznej terenu, po którym odbywa się marsz.
- c) Uczniowie pracują w grupach 4 - 5-osobowych.
- d) W każdej grupie wyznaczana jest osoba, która zmierzy długość swojego kroku.
- e) Oceniana jest każda grupa, na podstawie wypełnionej karty pracy, według następującej punktacji:
14 – 13 pkt – bdb.
12 – 10 pkt – db.
9 – 7 pkt – dst.
6 – 4 pkt – dop.
3 – 0 pkt – ndst.

Uczeń:

- 4) *Identyfikuje położenie i charakteryzuje odpowiadające sobie obiekty geograficzne na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych oraz mapach topograficznych.*

Ćwiczenie 1.

ANALIZOWANIE MAP I ZDJĘĆ SATELITARNYCH

Rozpoznawanie obiektów wskazanych na zdjęciu satelitarnym <http://www.mapa-polski.org/ostrowiec-swietokrzyski,mapa-zdjecia-satelitarne.html>, (można wpisać nazwę dowolnej miejscowości) przy pomocy planu miasta.

- Nauczyciel przygotowuje plany miast (po jednym na każdą ławkę), wyświetla zdjęcie satelitarne właściwego dla szkoły obszaru, korzystając ze strony <http://www.mapa-polski.org/ostrowiec-swietokrzyski,mapa-zdjecia-satelitarne.html> i zaznacza na nim dowolną ilość obiektów do rozpoznania oznaczając np. od 1 do 10.
- Uczniowie pracują parami.
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10 – 15 min.
- Nauczyciel ocenia prace trzech pierwszych zespołów, które poprawnie rozpoznały wszystkie wskazane obiekty.

UWAGA:

Zajęcia powinny odbywać się w pracowni z dostępem do tablicy interaktywnej i Internetu.

Uczeń:

- 5) *Dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych.*

Ćwiczenie 1.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Wskazywanie odpowiedniego rodzaju mapy ze względu na potrzebne informacje.

Do podanych informacji dopisz rodzaj map, z których należy skorzystać:

- Obliczanie wysokości względnej pomiędzy dwoma obiektami geograficznymi
.....
- Przebieg szlaku niebieskiego w Górach Świętokrzyskich.
.....
- Nazwy płyt litosfery na Ziemi.
- Nazwy grzbietów oceanicznych na Pacyfiku.
- Państwa sąsiadujące z Polską i ich stolicy.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

6. Numer drogi krajowej biegnącej z Kielc do Lublina.
.....
 7. Występowanie surowców mineralnych na Syberii.
- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
 - b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia - 10 min.
 - c) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie w wyznaczonym czasie.
Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie otrzymują plusy.
 - d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia uczniowie odczytują odpowiedzi.

Uczeń:

- 6) *Określa położenie geograficzne oraz matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapie.*

Ćwiczenie 2.

PRACA Z MAPĄ

Określanie współrzędnych geograficznych wskazanych obiektów.

A. Żeglarze, projektując trasę podróży przez Atlantykę, wybrali sześć portów. Pomóż im w określeniu współrzędnych geograficznych trzech portów.

1. Bergen
2. Rio de Janeiro
3. Lagos

Rozpoznaj nazwy pozostałych portów według podanych współrzędnych.

1. $40^{\circ}43'N\ 74^{\circ}00'W$
2. $38^{\circ}42'N\ 9^{\circ}11'W$
3. $33^{\circ}58'S\ 18^{\circ}25'E$

B. Zaproponuj żeglarzom dwa inne porty, które mogliby odwiedzić na swojej trasie, leżące na dwóch różnych półkulach. Określ ich współrzędne geograficzne.

.....
.....

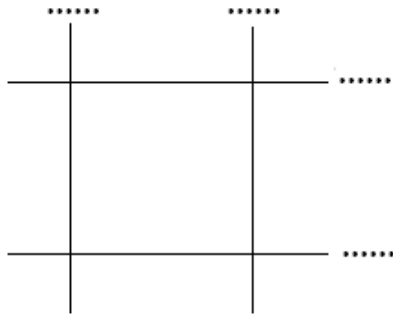

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

*C. Na podstawie podanych współrzędnych geograficznych punktu „F” podpisz południki i równoleżniki w poniższym „oczku” siatki kartograficznej, wiedząc że są one opisane co 20°. Zaznacz ten punkt w odpowiednim miejscu na „oczka” siatki.**

F (32°S, 116°E)

- Uczniowie pracują indywidualnie
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10 – 15 min.
- Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów. Za każdy poprawnie odczytany lub podpisany port w ćwiczeniu A i B 1pkt, ćwiczenie C jest na ocenę celującą dla uczniów chętnych.

Proponowana skala ocen:

8 pkt – bdb.

7 – 6 pkt – db.

5 – 4 pkt – dst.

3 – 2 pkt – dop.

1 – 0 pkt – ndst.

Ćwiczenie 3.

PRACA Z MAPĄ

Rozpoznawanie obiektów geograficznych umiejscowionych w odpowiednich „oczka” siatki kartograficznej.

Wykorzystując mapy w atlasie lub fizyczną mapę świata, podaj nazwy obiektów geograficznych (wysp, półwyspów lub jezior) ukrytych w „oczka” siatki kartograficznej o podanych współrzędnych:

1. $10^{\circ}S - 20^{\circ}S$ $60^{\circ}W - 70^{\circ}W$
2. $40^{\circ}N - 50^{\circ}N$ $30^{\circ}E - 40^{\circ}E$
3. $30^{\circ}N - 40^{\circ}N$ $60^{\circ}W - 70^{\circ}W$
4. $40^{\circ}S - 50^{\circ}S$ $140^{\circ}E - 150^{\circ}E$
5. $54^{\circ}N - 55^{\circ}N$ $18^{\circ}E - 19^{\circ}E$
6. $50^{\circ}N - 60^{\circ}N$ $100^{\circ}E - 110^{\circ}E$

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia – 10 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów. Za każdy poprawnie odczytany obiekt 1pkt.

Proponowana skala ocen:

6 pkt – bdb.

5 – 4 pkt – db.

3 pkt – dst.

2 pkt – dop.

1 – 0 pkt – ndst.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

- 7) *Lokalizuje na mapach (również konturowych) kontynenty oraz najważniejsze obiekty geograficzne na świecie i w Polsce (niziny, wyżyny, góry, rzeki, jeziora, wyspy, morza, państwa, itp.).*

Ćwiczenie 2.

PRACA Z MAPĄ

Rozpoznawanie i podpisywanie wybranych obiektów geograficznych na konturowej lub fizycznej mapie świata (kontynentów).

Na poniższej mapie konturowej świata zaznacz w odpowiednim miejscu i oznacz cyframi 1 – 10 następujące obiekty geograficzne:

Antarktyda(1); Ocean Spokojny(2); Andy(3); Tybet(4); M. Czerwone(5); Nizina Amazonki(6); Półwysep Skandynawski(7); Nowa Zelandia(8); Missisipi(9); J. Aralskie(10)

Źródło: „Polska - Europa - Świat ” zestaw mapek konturowych dla uczniów szkół podstawowych i średnich, wyd. Oficyna Wydawnicza – Poligraficzna „Adam”, Warszawa 1993.

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia - 25 min.
- Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów według następującej skali:

10 – 9 pkt – bdb.
8 – 7 pkt – db.
6 – 5 pkt – dst.
4 – 3 pkt – dop.
2 – 0 pkt – ndst.

UWAGA:

W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, uczniowie wpisują prawidłowe odpowiedzi na mapę wyświetloną na tablicy interaktywnej.

Uczeń:

- 8) *Analizuje i interpretuje treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, turystycznych.*

Ćwiczenie 2.

ANALIZOWANIE MAPY, OPIS

KARTA PRACY

Charakteryzowanie wód powierzchniowych na wybranym kontynencie (np. Ameryka N, Australia)

GRUPA I

Posługując się mapą ogólnogeograficzną Ameryki N w atlasie szkolnym, wykonaj poniższe ćwiczenia.

1. Do jakich zlewisk należą wody powierzchniowe Ameryki N? Podaj ich nazwy.

.....
.....

2. Wypisz po trzy nazwy rzek należących do każdego ze zlewisk.

.....
.....
.....

3. Wybierz po jednej rzece z każdego zlewiska i opisz system rzeczny uwzględniając: źródło, dopływy, ujście.

.....
.....
.....

4. Podaj pięć nazw wybranych jezior w Ameryce N. Określ ich rodzaj, np. stałe, okresowe, słone, słodkie.

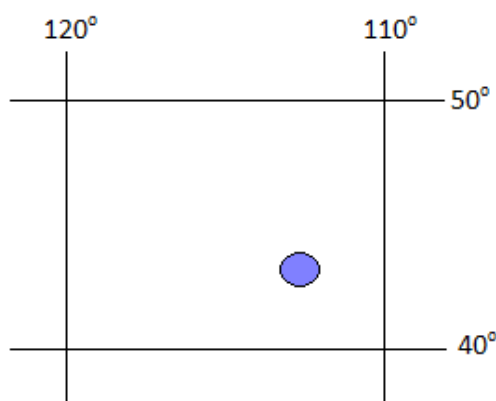
.....
.....
.....

5. Posługując się mapą ogólnogeograficzną Ameryki N, odczytaj nazwę jeziora położonego w „oczku” siatki kartograficznej o współrzędnych.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

.....
 6. W której części Ameryki N. występuje obszar bezodpływowy?

GRUPA II

Posługując się mapą ogólnogeograficzną Australii w atlasie szkolnym, wykonaj poniższe ćwiczenia:

1. Do jakich zlewisk należą wody powierzchniowe Australii? Podaj ich nazwy.

.....

2. Podaj przykład rzeki należącej do wybranego zlewiska.

.....

3. Opisz system rzeczny wybranej rzeki uwzględniając: źródło, dopływy, ujście.

.....

7. Podaj nazwy jezior w Australii. Określ ich rodzaj, np. stałe, okresowe, słone, słodkie

.....

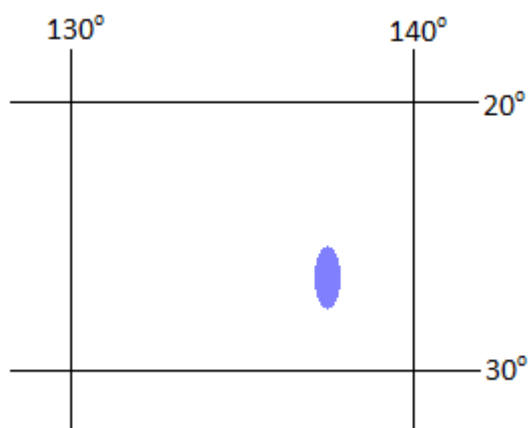
4. Odczytaj nazwę jeziora położonego w „oczku” siatki kartograficznej o współrzędnych

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5. W której części Australii występuje obszar bezodpływowy?

Na podstawie zebranych danych porównaj wody powierzchniowe Ameryki N i Australii:
(Tabela do wyświetlenia na tablicy interaktywnej)

Charakterystyka	Ameryka N	Australia
Liczba zlewisk rzecznych		
Gęstość sieci rzecznej		
Rodzaje jezior (<i>stałe, okresowe, słone, słodkie</i>)		
Obszary bezodpływowe. (porównaj, na którym kontynencie zajmują one większą powierzchnię)		

- Nauczyciel przygotowuje dwie wersje kart pracy i dzieli klasę na dwie grupy.
- Uczniowie pracują indywidualnie.
- W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, uczniowie uzupełniają wyświetloną na tablicy interaktywnej tabelę, porównując wody powierzchniowe Ameryki N i Australii.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

- 9) *Projektuje i opisuje trasy podróży na podstawie map turystycznych, topograficznych i samochodowych.*

Ćwiczenie 1.

**PRACA Z MAPĄ
INSTRUKCJA**

Planowanie wycieczki jednodniowej w wybrany region (np. góry), w oparciu o mapę turystyczną, topograficzną i samochodową według instrukcji.

Zaprojektuj i opisz trasę jednodniowej wycieczki autokarowej z Ostrowca Świętokrzyskiego wzdłuż doliny Kamiennej wykorzystując mapy: turystyczną, topograficzną i samochodową. W swojej pracy uwzględnij:

1. Na trasie wycieczki powinny znaleźć się obiekty geologiczne lub archeologiczne - przyrodnicze, obiekty związane z tradycją przemysłową regionu, np. hutnictwo, ceramika, itp., obiekty architektoniczne.
2. Trasa powinna prowadzić przez teren ciekawy krajoznawczo, np. przełom rzeki, wapienne wychodnie, wąwozy, punkty widokowe.
3. Jednym z elementów wycieczki powinna być piesza wędrówka.
4. Długość całkowitej trasy wycieczki powinna mieścić się w przedziale od 50 – 100km
5. Uwzględnij czas trwania wycieczki 8 godzin.

UWAGA:

Przy projektowaniu wycieczki należy uwzględnić wszystkie punkty instrukcji.

- a) Praca w grupach 4 - 5-osobowych.
- b) Czas wykonania ćwiczenia 45 min.
- c) Każda grupa ma do dyspozycji zestaw map.
- d) Nauczyciel ocenia pracę każdej grupy wg następującej skali:
Celujący – uwzględnienie wszystkich punktów instrukcji, bez błędów merytorycznych
Bardzo dobry - pominięcie jednego punktu lub co najwyżej dwa błędy merytoryczne
Dobry - pominięcie jednego punktu i co najwyżej dwa błędy merytoryczne
Dostateczny - pominięcie dwóch punktów i co najwyżej trzy błędy merytoryczne
Dopuszczający - pominięcie dwóch punktów i więcej niż trzy błędy merytoryczne
Niedostateczny - praca nie na temat.

II. KSZTAŁT, RUCHY ZIEMI I ICH NASTĘPSTWA.

Uczeń:

- 1) *Podaje główne cechy kształtu i wymiarów Ziemi; odczytuje współrzędne geograficzne na globusie.*

Ćwiczenie 2

PRACA Z GLOBUSEM

Określanie współrzędnych geograficznych dwóch wybranych obiektów na poszczególnych półkulach.

Uzupełnij tabelę według wzoru:

Półkule	Nazwa miasta	Szerokość geograficzna	Długość geograficzna
<i>Północno - wschodnia</i>	<i>Warszawa</i>	<i>52°N</i>	<i>21°E</i>
	<i>Paryż</i>		
		<i>40°N</i>	<i>74°W</i>
	<i>Tokio</i>		
		<i>34°S</i>	<i>151°E</i>
	<i>Delhi</i>		
		<i>30°N</i>	<i>31°E</i>
	<i>Kapsztad</i>		
		<i>23°S</i>	<i>43°W</i>
		<i>42°N</i>	<i>12°E</i>
	<i>Buenos Aires</i>		
		<i>33°N</i>	<i>118°W</i>
	<i>Perth</i>		

- e) Uczniowie pracują w parach.
- f) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia - 20 min.
- g) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie w wyznaczonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie otrzymują ocenę bardzo dobrą.
- h) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, uczniowie wpisują prawidłowe odpowiedzi do tabeli wyświetlonej na tablicy interaktywnej.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

- 2) *Posługuje się ze zrozumieniem pojęciami: ruch obrotowy Ziemi, czas słoneczny, czas strefowy; podaje cechy ruchu obrotowego; wyjaśnia, dlaczego zostały wprowadzone strefy czasowe i granica zmiany daty; posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi.*

Ćwiczenie 3.

ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ

Obliczanie różnicy czasu słonecznego między wybranymi miastami na świecie i w Polsce.

Zad.1. Oblicz, która godzina czasu słonecznego jest w Pekinie (39°N , 116°E), a która w Buenos Aires (35°S , 58°W), jeśli w Warszawie (52°N , 21°E) jest południe słoneczne.

Zad.2. Oblicz, która godzina czasu słonecznego jest w Warszawie (52°N , 21°E), jeżeli w Lagos (6°N , 3°E) jest południe słoneczne.

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania zadań - 10–15 minut.
- c) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie w wyznaczonym czasie oraz pracę tych uczniów, którzy wykonali poprawnie tylko jedno zadanie.
Uczniowie, którzy poprawnie wykonali poprawnie dwa zadania otrzymują ocenę bardzo dobrą, a ci, którzy wykonali poprawnie jedno zadanie ocenę dobrą.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania zadań, nauczyciel wyświetla rozwiązania na tablicy interaktywnej.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

- 3) *Podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi; przedstawia (wykorzystując również własne obserwacje) zmiany w oświetleniu Ziemi oraz długości trwania dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych i porach roku.*

Ćwiczenie dla uczniów szczególnie zainteresowanych.

ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ

Oblicza wysokość Słońca nad horyzontem w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku korzystając ze wzorów.

Zad.1. *Oblicz wysokość Słońca nad horyzontem w Nowym Orleanie (30°N , 90°W) i Melbourne (38°S , 145°E) w południe:*

- *w dniu równonocy jesienniej i wiosennej*
 - *w pierwszym dniu astronomicznego lata*
 - *w pierwszym dniu astronomicznej zimy*
- a) Pracują tylko uczniowie chętni.
b) Ćwiczenie dodatkowe, np. w czasie trwania sprawdzianu wiadomości.
c) Nauczyciel ocenia poprawność wykonania zadania na ocenę celującą, w przypadku popełnienia błędów uczeń nie otrzymuje oceny celującej.

Uczeń:

- 4) *Podaje najważniejsze geograficzne następstwa ruchów Ziemi.*

Ćwiczenie 1.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Przyporządkowanie następstw do odpowiednich ruchów Ziemi.

Do poniższych opisów dopisz odpowiadające im następstwa ruchów Ziemi. Następnie przyporządkuj je do odpowiednich ruchów Ziemi, rysując strzałkę w prawo lub w lewo.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

RUCH OBROTOWY ZIEMI

Ziemia nie jest idealną kulą.
.....

W rejonach okołobiegunowych
dzień i noc trwają od 24 h do pół
roku
.....

Rozpoczynają się: 21 marca, 22
czerwca, 23 września i 22 grudnia.
.....

Nie zawsze dzień jest równy nocy.
.....

Powoduje odchylenie kierunku
stałych wiatrów i prądów
morskich
.....

Doba podzielona na dwie części.
.....

Różnica na zegarze słonecznym w
Hrubieszowie i Cedyni wynosi ok
40 min.
.....

21 marca Słońce wschodzi na
wschodzie, a 22 czerwca na
północnym wschodzie
.....

RUCH OBIEGOWY ZIEMI

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas potrzebny do wykonania zadań: 10 min.
- Nauczyciel ocenia pracę pierwszych trzech uczniów, którzy poprawnie przyporządkowali wymienione następstwa do ruchów Ziemi na ocenę bardzo dobrą.
- W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, nauczyciel wyświetla schemat na tablicy interaktywnej.

III. WYBRANE ZAGADNIENIA GEOGRAFII FIZYCZNEJ

Uczeń:

1) *Charakteryzuje wpływ głównych czynników klimatotwórczych na klimat.*

Ćwiczenie 1.

ANALIZOWANIE MAP

KARTA PRACY

Określanie przyczyn różnic klimatycznych w wybranych miejscowościach na świecie.

Wykonaj polecenia, wykorzystując dostępne w atlasie mapy lub własną wiedzę:

A. Na mapie ogólnogeograficznej Europy odszukaj Londyn i Moskwę, a następnie na podstawie map klimatycznych Europy, wpisz do tabeli potrzebne dane: (4pkt)

	Średnia roczna temperatura stycznia	Średnia roczna temperatura lipca
Londyn		
Moskwa		

Uzupełnij poniższe zdania:

Średnia temperatura w lipcu jest wyższa w niż w Czynnikiem klimatotwórczym decydującym o tej zależności jest

B. Dlaczego lato i zima są cieplejsze w Zakopanem niż na Kasprowym Wierchu. (1pkt)

.....
.....

C. Na mapie ogólnogeograficznej Ameryki S. odszukaj Pustynię Atacama. Przeanalizuj położenie tej pustyni i odpowiedz, dlaczego tak rzadko padają tam deszcze. (1pkt)

.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

D. Odszukaj na mapie ogólnogeograficznej Europy - Warszawę, a na mapie Afryki – Kisangani.

Porównaj temperaturę wyżej wymienionych miast i zapisz czynnik klimatotwórczy, który wpłynął na jej zróżnicowanie. (1pkt)

	Warszawa	Kisangani
Średnia temperatura stycznia	-5,2°C	24,8°C
Średnia temperatura lipca	18,3°C	23,7°C
Czynnik klimatotwórczy		

- Uczniowie pracują indywidualnie.
 - Czas wykonania zadania – 15 min.
 - Nauczyciel ocenia wszystkie prace.
- Proponowana skala ocen:

- 7 pkt – bdb.
6 – 5 pkt – db.
4 – 3 pkt – dst.
2 pkt – dop.
1 – 0 pkt – ndst.

Uczeń:

- Charakteryzuje na podstawie wykresów lub danych liczbowych przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku, w wybranych stacjach meteorologicznych położonych w różnych strefach klimatycznych; oblicza amplitudę i średnią temperaturę powietrza; wykazuje na przykładach związek między wysokością Słońca a temperaturą powietrza.*

Ćwiczenie 1.

**ANALIZA DIAGRAMÓW
KARTA PRACY**

Obliczanie średniej rocznej temperatury powietrza, rocznej amplitudy temperatury i rocznej sumy opadów na podstawie klimatogramów i danych liczbowych dla wybranych stacji meteorologicznych.

Na podstawie klimatogramów zamieszczonych w atlasie geograficznym dla gimnazjum (np. wyd. Nowa Era) wykonaj polecenia:

- Przeanalizuj zmiany temperatury w ciągu roku w Kolombo, Kaszgar, Surgut i Dikson.**

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) odczytaj max temperaturę w ciągu roku
- b) odczytaj min temperaturę w ciągu roku
- c) oblicz amplitudę temperatury rocznej
- d) oblicz średnią temperaturę roczną

2. Przeanalizuj przebieg opadów w ciągu roku w Kolombo, Kaszgar, Surgut i Dikson.

- a) zapisz miesiąc z najwyższą sumą opadów
- b) zapisz miesiąc z najniższą sumą opadów
- c) oblicz roczną sumę opadów w ciągu roku

3. Wykaż zależność między temperaturą a szerokością geograficzną.

.....
.....

4. Czy szerokość geograficzna wpływa na zróżnicowanie sumy opadów? Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....

- a) Ćwiczenie może być wykonane w toku lekcji.
- b) Uczniowie pracują w grupach 4-osobowych.
- c) Czas potrzebny do wykonania zadania 10-15 min.
- d) Liderzy grup zapisują dane w tabeli wyników wyświetlonej na tablicy interaktywnej i wszyscy uczniowie wyciągają wnioski.

*UWAGA:
Ćwiczenie nie podlega ocenie.*

Uczeń:

- 3) *Wykazuje zróżnicowanie klimatyczne Ziemi na podstawie analizy mapy temperatury powietrza i opadów atmosferycznych oraz map stref klimatycznych na Ziemi.*

Ćwiczenie 3.

**ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH
OPIS KLASYFIKUJĄCY**

Dopasowywanie danych liczbowych do miejscowości zaznaczonych na mapie w różnych strefach klimatycznych.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaznaczone na mapie konturowej miejscowości, dopasuj do danych liczbowych w tabeli oraz dopisz do nich strefę klimatyczną.

Źródło: Pomysł mapki zaczerpnięty z Zeszytu ćwiczeń do geografii dla klasy pierwszej gimnazjum „Planeta Nowa”, wyd. Nowa Era, Warszawa 2009.

<i>Nazwa miejscowości</i>	<i>Średnia temperatura stycznia (w °C)</i>	<i>Średnia temperatura lipca (w °C)</i>	<i>Średnia roczna temperatura powietrza (w °C)</i>	<i>Roczna suma opadów (w mm)</i>	<i>Strefa klimatyczna</i>
	-31	0,8	-15,6	187	
	-9,9	19,0	4,4	575	
	6,9	24,7	15,8	887	
	16,8	32,8	26,4	17	
	25,9	26,9	26,7	2101	

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas potrzebny do wykonania zadania 15 min.
- Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów. Za każdy dobrze wypełniony wiersz tabeli 1pkt

Proponowana skala ocen:

- 5 pkt – bdb.
- 4 pkt – db.
- 3 pkt – dst.
- 2-1 pkt – dop.
- 0 pkt – ndst.

Uczeń:

- 4) *Podaje, na podstawie map tematycznych, zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi oraz wykazuje wpływ klimatu na zróżnicowanie roślinności i gleb na Ziemi.*

Ćwiczenie 4.

**ANALIZA MAP
OPIS KLASYFIKUJĄCY**

Przyporządkowanie odpowiadających sobie stref klimatycznych, roślinnych i glebowych.

Korzystając z map klimatycznych, glebowych i roślinności naturalnej świata, uzupełnij tabelę:

<i>Strefa klimatyczna</i>	<i>Typ klimatu</i>	<i>Strefa glebowa</i>	<i>Strefa roślinna</i>
		czerwona gleba laterytowa	
	podrównikowy		
			tajga
	przejściowy		
		czarnoziem	
podzwrotnikowa			

Zapisz zależność pomiędzy roślinnością naturalną a klimatem.

.....

.....

Zapisz zależność pomiędzy klimatem a glebami? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

- a) Praca indywidualna.
- b) Czas wykonania ćwiczenia 20 - 25 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów. Za każdy dobrze wypełniony wiersz tabeli 1pkt
Proponowana skala ocen:
6 pkt – bdb.
5 pkt – db.
4-3 pkt – dst.
2 pkt – dop.
1-0 pkt – ndst.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, nauczyciel wyświetla na tablicy wypełnioną tabelę.

Uczeń:

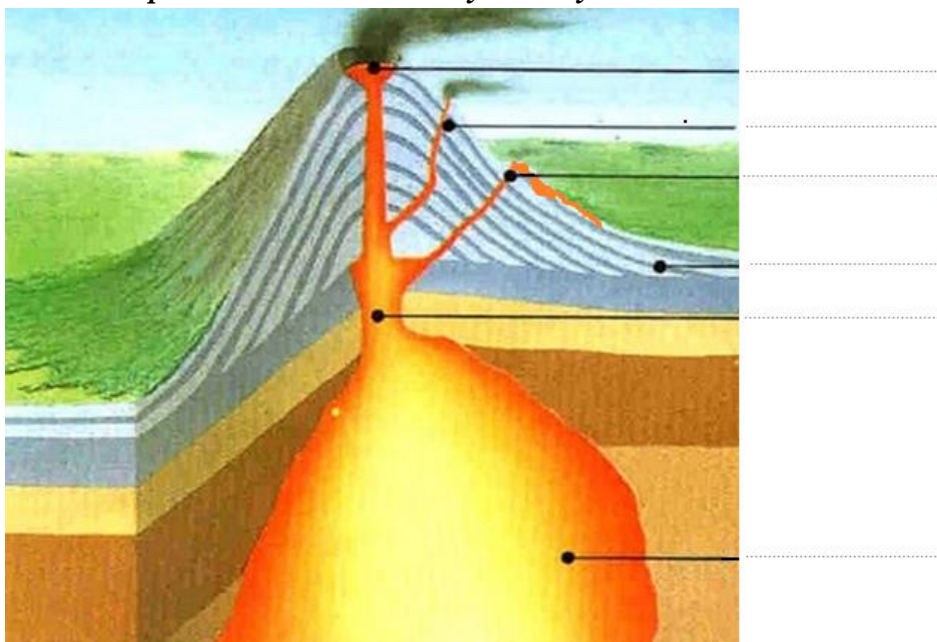
- 5) *Podaje główne cechy płytowej budowy litosfery; wykazuje związki pomiędzy płytową budową litosfery a występowaniem zjawisk wulkanicznych i trzęsień ziemi.*

Ćwiczenie 4.

ĆWICZENIE PRAKTYCZNE

Przedstawianie budowy wulkanu na schematycznym rysunku. Wypisywanie produktów erupcji.

A. Podpisz zaznaczone elementy budowy wulkanu.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło: <http://olenka-ptk.w.interia.pl/Wulkany/Powstawaniewulkanow.html>

B. Wypisz cztery produkty erupcji wulkanicznej:

.....
.....
.....
.....

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas wykonania 5 min.
- c) Trzech uczniów, którzy najszybciej wykonali poprawnie ćwiczenie otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, nauczyciel wyświetla schemat na tablicy interaktywnej lub prezentuje planszę.

Uczeń:

- 6) *Posługuje się ze zrozumieniem pojęciem wietrzenia i erozji; przedstawia rzeźbotwórczą rolę wód płynących, fal morskich, wiatru, lądolodów i lodowców górskich.*

Ćwiczenie 3.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Rozpoznawanie rodzajów pustyń na podstawie opisu.

Na podstawie opisu, rozpoznaj rodzaj pustyń i wpisz w wykropkowane miejsce:

Całkowicie pozbawione drobnego materiału, który zostaje wywiany, a występują tylko nagie skały. Powierzchnia takiej pustyni pokryta jest blokami skalnymi. Bloki te ulegają obrywaniu w wyniku wietrzenia mrozowego i chemicznego. Do tego rodzaju pustyń należą: znaczna część Sahary, zwłaszcza masywy Ahaggar, Tibesti i Darfur, obszary Tybetu w Azji oraz Góry Skalistych w Ameryce Północnej. Są to pustynie

Zbudowane głównie z nieco grubszego materiału, mniej lub bardziej ogładzonego. Materiał na tych pustyniach pochodzi z wietrzenia skał i наносów rzecznych, są to głównie drobne okruchy skał, obtoczone w różnym stopniu - taki charakter ma większość pustyń wchodzących w skład Sahary oraz większa część Pustyni Gibsona w Australii.

Są to pustynie -

Pokryte piaskami, z często występującymi wydmami powstałymi z ciągle przemieszczanych

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

piasków przez wiatr. Wydmy mogą przyjmować różne kształty i tworzyć systemy. Na obszarze tych pustyń występują suche doliny zwane wadi, którymi płynie woda w okresie rzadkich, ale gwałtownych opadów. Przykładem mogą być: Wielki Erg Zachodni i Wschodni na Saharze, pustynia Nefud, Wielka Pustynia Wiktorii, pustynie Kara - kum, Kyzyl – kum i Atacama. Są to pustynie

Ten typ pustyń można poznać po spękanej w czasie suszy powierzchni, na których spotkamy także wytrącenia wapieni, gipsów i soli. Aby powstały, muszą zaistnieć korzystne warunki czyli obniżenie terenu i materiał ilasty naniesiony przez wiatr do tego obniżenia. Są to pustynie

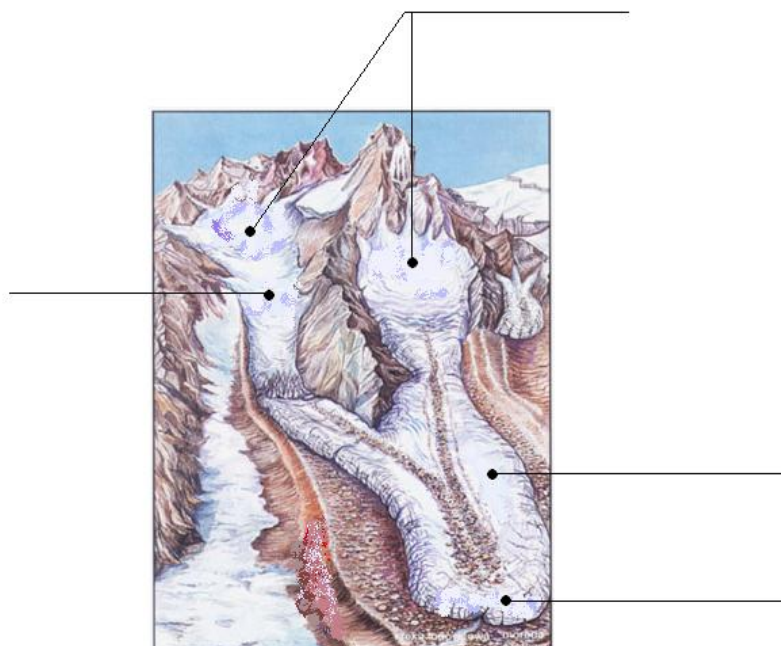
- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas wykonania 5 min.
- c) Pięciu uczniów, którzy najszybciej wykonali poprawnie ćwiczenie otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, uczniowie odczytują odpowiedzi.

Ćwiczenie 5.

ĆWICZENIE PRAKTYCZNE

Uzupełnianie schematu budowy lodowca.

Uzupełnij rysunek wpisując w wykropkowane miejsca nazwy elementów budowy lodowca.

Źródło: www.wiking.edu.pl

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Czas wykonania zadania 3 minuty.
- b) Uczniowie pracują indywidualnie.
- c) Pięciu uczniów, którzy najszybciej wykonali poprawnie ćwiczenie otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, nauczyciel wyświetla schemat na tablicy interaktywnej lub prezentuje planszę.

Uczeń:

- 7) *Rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działania czynników rzeźbotwórczych.*

Ćwiczenie 1.

LEKCJA W TERENIE

KARTA PRACY

Rozpoznawanie w terenie form rzeźby.

Obserwacja doliny rzecznej

Na podstawie obserwacji bezpośredniej w terenie, mapy turystycznej pt. Góry Świętokrzyskie lub topograficznej miejscowości/gminy, wykonaj zadania:

Pytania i zadania	Odpowiedzi
1. Określ położenie geograficzne regionu (geograficzne, administracyjne).	
2. Na podstawie mapy, oblicz długość trasy marszu naszej grupy w terenie zapisując obliczenia.	
3. Podaj nazwę rzeki, nad którą się znajdujemy, nazwę dorzecza, do którego należy. Zapisz, czy jest to rzeka główna czy dopływ?	
4. Podaj wysokość bezwzględną: doliny rzeki (okolice mostu w danej miejscowości), wysoczyzny, na której znajdujemy się lub którą obserwujemy.	
5. Zaobserwuj kierunek płynięcia rzeki w terenie i przy pomocy kompasu określ kierunek płynięcia.	
6. Zmierz (stojąc na moście) szerokość rzeki.	

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

7. Naszkicuj obserwowaną dolinę rzeczną (np. stojąc na moście) i podpisz jej elementy.	
8. Scharakteryzuj wygląd doliny rzeki podając co najmniej trzy cechy.	
9. W jakiej skale i w jaki sposób powstają wąwozy mające połączenie z obserwowaną doliną? Nazwij ten proces i podaj czynnik rzeźbotwórczy.	
10. Jak nazywa się wąwóz porośnięty roślinnością i czy zaobserwowaliście taki element rzeźby w czasie naszej wędrowki?	
10. Dokonaj obserwacji koryta rzeczego uwzględniając obserwację brzegów, nurtu rzeki, istnienia łach, wysp, zakoli. Zapisz po jednym wniosku do każdego elementu.	
11. Wyjaśnij i nazwij proces powstawania zaobserwowanych elementów.	

- Praca w zespołach 4 - 5-osobowych.
- Czas wykonania ćwiczenia – 2 godziny (może wydłużyć się o czas dojścia do miejsca obserwacji).
- Każda grupa posiada w swoim wyposażeniu: kompas, mapę topograficzną lub turystyczną badanego obszaru, taśmę mierniczą, linijkę i ołówek.
- Po wypełnieniu kart pracy, nauczyciel ocenia je wg następującego kryterium: za każdą poprawną odpowiedź 1p.

Proponowana skala ocen:

11 – 10 pkt - bdb.

9 – 8 pkt – db.

7 – 6 pkt – dst.

5 – 3 pkt – dop.

2 – 0 pkt – ndst.

IV POŁOŻENIE I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI.

Uczeń:

- 1) *Charakteryzuje, na podstawie map różnej treści, położenie własnego regionu w Polsce oraz położenie Polski na świecie i w Europie; opisuje podział administracyjny Polski; podaje nazwy i wskazuje na mapie województwa oraz ich stolicę.*

Ćwiczenie 3

PRACA Z KONTUROWĄ MAPĄ ADMINISTRACYJNĄ POLSKI

KARTA PRACY

Rozpoznawanie i wskazywanie konkretnych województw lub ich stolic na podstawie opisu lub wskazówek.

Na podstawie poniższej konturowej administracyjnej mapy Polski wykonaj polecenia lub odpowiedz na pytania:

- a) zaznacz znakiem X województwo w którym mieszkasz, i uzupełnij zdanie:

Mieszkam w województwie, jego stolicą jest miasto

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- b) Połącz linią prostą miasta Wrocław i Białystok, a następnie uzupełnij zdania:
Aby dojechać z Wrocławia do Białegostoku (w linii prostej) musisz kierować się na
(wpisz kierunek geograficzny) Podczas podróży
przejeżdżać będziesz przez takie województwa jak:

.....

..... (uwzględnij również województwo, z którego
 wyjeżdżasz i województwo, do którego wjeżdżasz).

- c) Spośród województw sąsiadujących z Twoim województwem najmniejszą
 powierzchnię ma województwo
- d) Przy granicy polsko-czeskiej jednego „zagranicznego” sąsiada ma województwo

- e) Przez województwo podlaskie przebiega państwowa granica z

.....

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
 b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia – 10 - 15min.
 c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie
 w wyznaczonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie
 otrzymują ocenę bardzo dobrą.
 d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia uczniowie odczytują
 odpowiedzi.

Ćwiczenie 5.

ĆWICZENIE PRAWDA/FALSZ

Rozpoznawanie cech położenia Polski w Europie i na świecie.

*Poniżej przedstawiono kilka zdań opisujących położenie Polski w Europie. Oceń ich
 poprawność, jeśli zdanie jest prawdziwe wpisz „P”, a jeśli fałszywe wpisz „F”. Popraw
 zdania fałszywe.*

1. *Polska leży w Europie Środkowej nad M. Śródziemnym.*
2. *W ukształtowaniu powierzchni Polski dominują niziny należące do pasa nizin
 ciągnących się od Atlantyku po G. Ural.*

.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. *Pas wód terytorialnych Polski ma szerokość ok 12 mil morskich.*
-
4. *Charakterystyczną cechą klimatu Polski jest kontynentalizm.*
-
5. *Polska leży w strefie czasu Greenwich.*
-
6. *Polska ma największą powierzchnię ze wszystkich swoich sąsiadów.*
-
7. *Najdłuższą granicę Polska ma z Niemcami.*
-
8. *Geometryczny środek Europy leży na terytorium Polski.*
-
9. *Konsekwencją rozciągłości równoleżnikowej Polski jest różnica w długości dnia i nocy pomiędzy północną i południową częścią Polski.*
.....

Ćwiczenie można wykonać w oparciu o tekst ze strony <http://geografia1.w.interia.pl/Geo/Polska/poloz.html> wyświetlony na tablicy interaktywnej, w toku lekcji.

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia ok. 5 – 10 min.
- c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie w wyznaczonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonali całe ćwiczenie otrzymują plusy.
- d) W celu sprawdzenia poprawności wykonania ćwiczenia, uczniowie odczytują odpowiedzi.
- e) Ćwiczenie może być wykorzystane na podsumowanie lekcji.

Uczeń:

- 2) *Opisuje najważniejsze wydarzenia (obrazy) z przeszłości geologicznej Polski: powstanie węgla kamiennego, powstawanie gór, zalewy mórz, zlodowacenia; wykazuje zależności pomiędzy współczesną rzeźbą Polski a wybranymi wydarzeniami geologicznymi.*

Ćwiczenie 3.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Przyporządkowywanie wybranych wydarzeń geologicznych w Polsce do poszczególnych er i okresów.

Uzupełnij tabelę wpisując brakujące nazwy er lub okresów geologicznych. Podane wydarzenia geologiczne wpisz w odpowiednie miejsca w tabeli:

<i>Era</i>	<i>Okres</i>	<i>Wydarzenia geologiczne</i>
<i>Kenozoiczna</i>		
	<i>Paleogen</i>	
	<i>Kreda</i>	
	<i>Jura</i>	<i>Zalewy morskie</i>
		<i>Zalewy morskie</i>
<i>Paleozoiczna</i>		<i>Działalność wulkaniczna w Sudetach i w okolicach Krakowa</i>
	<i>Dewon</i>	<i>Zalewy morskie</i>
	<i>Ordowik</i>	
		<i>Działalność wulkaniczna w Sudetach</i>
	<i>Proterozoik</i>	
	<i>Archaik</i>	

Powstanie M. Bałtyckiego; utworzenie podłoża platformy wschodnioeuropejskiej; powtórne sfaldowanie i wypiętrzenie Gór Świętokrzyskich; początek orogenezy alpejskiej; tworzenie się

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pokładów węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej; działalność wulkaniczna w Sudetach i na Przedgórzu Sudeckim; lądolód Skandynawski, powstanie trzonu krystalicznego Tatr, orogeneza kaledońska na obszarze G. Świętokrzyskich i Sudetów,

- e) Praca indywidualna.
- f) Czas wykonania ćwiczenia 5 – 8 min.
- g) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów. Za każde poprawnie przyporządkowane wydarzenie 1 pkt

Proponowana skala ocen:

- 8 pkt – bdb.
- 7 – 6 pkt – db.
- 5 – 4 pkt – dst.
- 3 pkt – dop.
- 2 – 0 pkt – ndst.

Realizator projektu

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.
ul. Akademicka 12, 27-400 Ostrowiec Św.
tel./fax 41 263 21 10, www.wsbi.edu.pl

V LUDNOŚĆ POLSKI

Uczeń:

- 1) Wyjaśnia i poprawie stosuje podstawowe pojęcia z zakresu demografii: przyrost naturalny, urodzenia i zgony, średnia długość życia.

Ćwiczenie 1.

ROZWIĄZYWANIE ZADAŃ

Obliczanie przyrostu naturalnego i współczynnika przyrostu naturalnego ludności Polski (powiatu, województwa).

Korzystając z dostępnych źródeł, uzupełnij tabelę o najbardziej aktualne dane statystyczne:

Rok	Nazwa powiatu	Liczba ludności w tys. osób (L)	Urodzenia (U)	Zgony (Z)
			(w tys. osób)	

Oblicz przyrost naturalny i współczynnik przyrostu naturalnego w swoim powiecie wg poniższego wzoru

$$W_{PN} = U - Z$$

$$W_{PN} = \frac{U-Z}{L} \cdot 1000\%$$

- a) Ćwiczenie do wykorzystania jako praca domowa lub na lekcji prowadzonej w pracowni internetowej.
- b) Wszyscy uczniowie, którzy poprawnie wykonają zadanie w oparciu o najaktualniejsze dane otrzymują plusy.

Uczeń:

- 2) Odczytuje z różnych źródeł informacji (m.in. rocznika statystycznego oraz piramidy płci i wieku) dane dotyczące: liczby ludności Polski, urodzeń, zgonów, przyrostu naturalnego, struktury płci, średniej długości życia w Polsce; odczytuje wielkość i główne kierunki migracji z Polski i do Polski.

Ćwiczenie 1.

ANALIZOWANIE DIAGRAMU

Odczytywanie wybranych informacji z piramidy płci i wieku.

Na podstawie piramidy płci i wieku ludności Polski w podręczniku do geografii odpowiedz na następujące pytania:

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) odczytaj, ile dziewcząt jest w Twoim roczniku
- b) odczytaj, ilu chłopców jest w Twoim roczniku
- c) odczytaj, która płć dominuje w Twoim roczniku i oblicz nadwyżkę
- d) oblicz, ile osób liczy Twój rocznik
- e) oblicz, ile osób liczy rocznik Twoich rodziców
- f) która grupa wiekowa reprezentuje wyż, a która niż demograficzny
.....
- g) przeanalizuj kształt piramidy i oceń, czy społeczeństwo polskie przedstawione na piramidzie jest młode czy starzejące się. Uzasadnij odpowiedź podając dwa argumenty
.....
- h) które grupy wiekowe powinny być liczniejsze, aby uniknąć „starzenia się” społeczeństwa
.....

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas wykonania ćwiczenia 10 – 15 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę pięciu osób, które wykonały ćwiczenie w wyznaczonym czasie. Osoby, które wykonały ćwiczenie poprawnie otrzymują ocenę bardzo dobrą.
- d) W celu sprawdzenia ćwiczenia, uczniowie odczytują odpowiedzi.

Uczeń:

- 3) *Charakteryzuje, na podstawie map gęstości zaludnienia, zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie oraz wyjaśnia te różnice czynnikami przyrodniczymi, historycznymi, ekonomicznymi.*

Ćwiczenie 3.

ANALIZOWANIE MAP

Charakteryzowanie rozmieszczenia ludności w wybranych regionach Polski i określanie czynników wpływających na takie rozmieszczenie.

Uzupełnij tabelę, korzystając z dostępnych w atlasie map tematycznych i własnej wiedzy:

Nazwa województwa	Gęstość zaludnienia (duża/miała)	Rodzaj czynnika wpływającego na gęstość zaludnienia
podlaskie		
mazowieckie		
śląskie		
świętokrzyskie		
podkarpackie		

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują parami.
- b) Czas wykonania ćwiczenia 10 min
- c) Nauczyciel ocenia pracę wskazanych uczniów/zespołów. Te, które poprawnie wykonały ćwiczenie, otrzymują plusy.

Uczeń:

- 4) *Wykazuje różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i we własnym regionie.*

Ćwiczenie 1.

ANALIZOWANIE DIAGRAMÓW I DANYCH STATYSTYCZNYCH

Analizowanie diagramów i danych statystycznych dotyczących struktury zatrudnienia w Polsce i w regionie.

Na podstawie mapy „Praca” w atlasie np. Atlas geograficzny dla gimnazjum „Polska, kontynenty, świat” wyd. Nowa Era wykonaj polecenia:

- a) *Zapisz, w którym dziale gospodarki zatrudnionych jest najwięcej osób we wszystkich województwach?*

.....

- b) *Wypisz co najmniej po jednym województwie, w których najwięcej osób zatrudnionych jest w przemyśle, rolnictwie i usługach.*

.....

- c) *Oceń zatrudnienie wg działów gospodarki w swoim województwie.*

.....

- d) *Porównaj liczbę osób pracujących na 1000 mieszkańców w swoim województwie i w kraju.*

.....

- e) *Wypisz województwa o najmniejszej liczbie osób pracujących na 1000 mieszkańców.*

.....

- f) *Na podstawie analizy map „Praca”, „Bezrobocie”, „Migracje wewnętrzne”, „Migracje zewnętrzne” województwa podlaskiego odpowiedz, jaki jest związek pomiędzy strukturą zatrudnienia, stopą bezrobocia i migracjami w tym województwie.*

.....

.....

- a. Uczniowie pracują parami.
- b. Czas wykonania ćwiczenia 10 – 15 min.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- c. Nauczyciel ocenia pracę wskazanych uczniów/zespołów. Te, które poprawnie wykonały ćwiczenie, otrzymują plusy.

Uczeń:

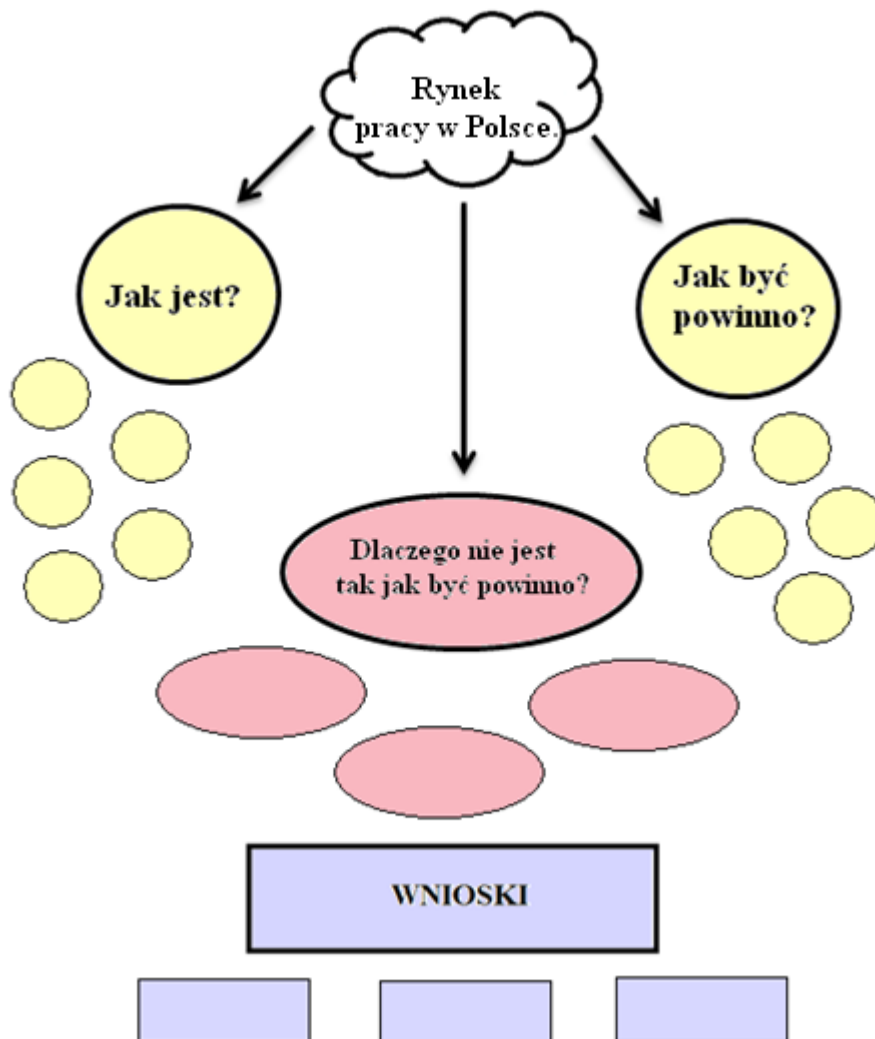
- 5) *Podaje główne, aktualne problemy rynku pracy w Polsce i we własnym regionie.*

Ćwiczenie 1.

METAPLAN

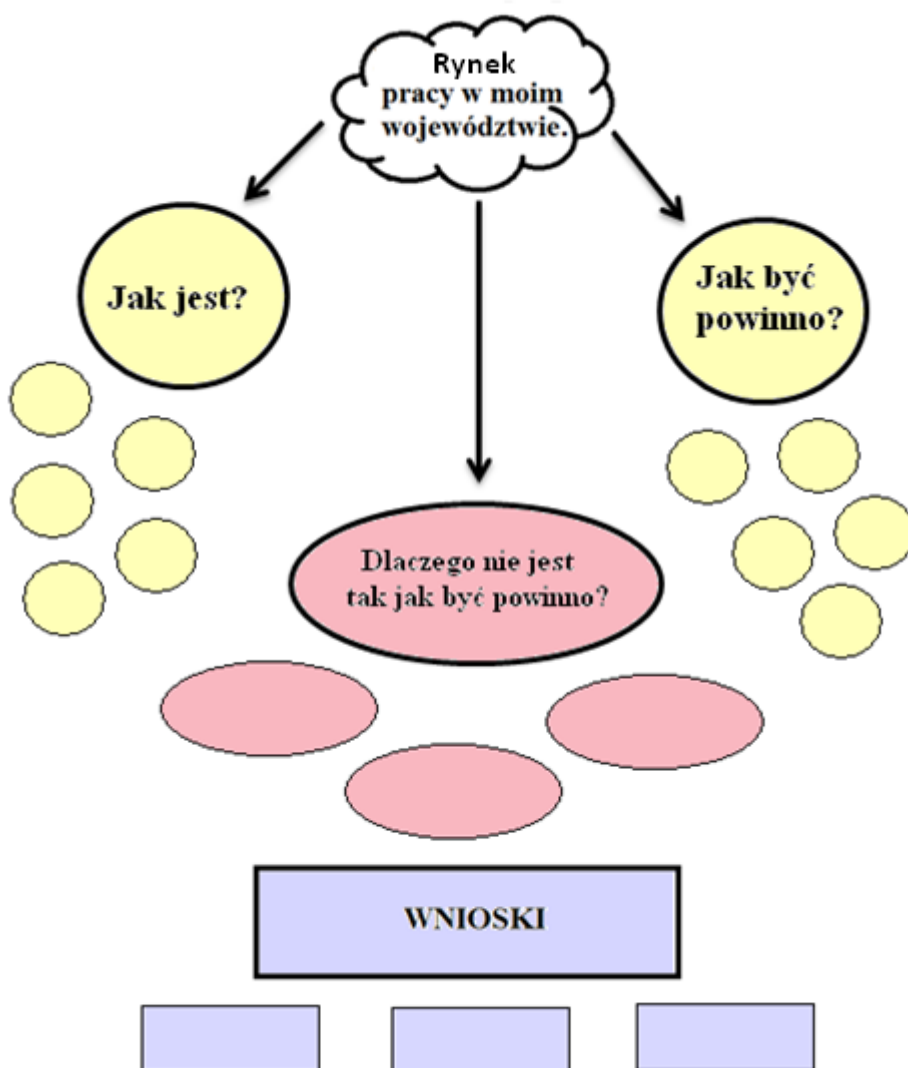
Analizowanie rynku pracy na podstawie różnych źródeł informacji.

Grupa I i Grupa II

Grupa III i Grupa IV

- Podział klasy na 4 grupy.
- Nauczyciel przygotowuje schemat metaplanu dla każdej grupy.
- Każda grupa wykonuje plakat wg wzoru, wykorzystując mapy tematyczne w atlasie, tekst w podręczniku do geografii i własną wiedzę: **Gr. I i Gr. II Rynek pracy w Polsce. Gr. III i Gr. IV Rynek pracy w moim województwie.**
- Czas pracy 30 min.
- Liderzy grup przedstawiają pracę swojej grupy.
- Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela formułują wnioski.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

- 6) *Analizuje, porównuje, ocenia rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce i zamieszkiwanym regionie; wyjaśnia przyczyny rozwoju wielkich miast w Polsce.*

Ćwiczenie 2.

ANALIZOWANIE MAP TEMATYCZNYCH

KARTA PRACY

Dopisywanie funkcji do wybranych miast w Polsce i w regionie na podstawie map tematycznych lub innych źródeł informacji.

- A. Na podstawie map tematycznych w atlasie i innych źródeł informacji, dopisz do podanych miast co najmniej trzy funkcje ze zwróceniem uwagi na miasta jedno i wielofunkcyjne:**

a) Gdańsk

.....

b) Busko Zdrój

.....

c) Warszawa

.....

d) Ostrowiec Świętokrzyski

.....

e) Kraków

.....

f) Poznań

.....

g) Łódź

.....

h) Wrocław

.....

i) Kielce

.....

j) Zakopane

.....

B. Podkreśl miasta występujące w Twoim regionie.

- d) Uczniowie pracują parami.
e) Czas wykonania ćwiczenia 10 min.
f) Nauczyciel ocenia pracę wskazanych uczniów. Zespoły, które poprawnie wykonały ćwiczenie, otrzymują ocenę bardzo dobrą.

VI. WYBRANE ZAGADNIENIA GEOGRAFII GOSPODARCZEJ POLSKI

Uczeń:

- 1) Wyróżnia główne cechy struktury użytkowania ziemi, wielkości i własności gospodarstw rolnych, zasiewów i hodowli w Polsce na podstawie analizy map, wykresów, danych liczbowych.

Ćwiczenie 1.

ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH

KARTA PRACY

Porównywanie dwóch wybranych regionów w celu wykazania zróżnicowania wielkości gospodarstw rolnych, poziomu mechanizacji i chemizacji rolnictwa.

A. Na podstawie mapy tematycznej w atlasie uzupełnij brakujące dane w tabeli:
(5pkt)

Region	Przeciętna powierzchnia gospodarstw w ha	Powierzchnia użytków rolnych w ha na jeden ciągnik	Zużycie nawozów mineralnych i chemicznych w kg/ha użytków rolnych
Polska	7,9	10,6	
świętokrzyskie	4,6	6,6	
podkarpackie	3,2	6,3	
wielkopolskie	12,2	11,7	
zachodniopomorskie	22,6	30,1	

Źródło: GUS Rocznik statystyczny 2012

B. Na podstawie map i danych w tabeli wykonaj polecenia: (6pkt)

- Wypisz województwa o najmniejszym udziale gospodarstw indywidualnych
- Wypisz województwa o największym udziale gospodarstw indywidualnych
- W których województwach są największe gospodarstwa indywidualne
- W których województwach są najmniejsze gospodarstwa indywidualne
- Wypisz województwa o największym stopniu mechanizacji rolnictwa
- Wypisz województwa o największym stopniu chemizacji rolnictwa

C. Odpowiedz na pytania:

- 1) Dlaczego w województwie zachodniopomorskim jest najmniejsza liczba ciągników na jeden ha, a w województwie podkarpackim największa? (2pkt)

.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 2) *Dlaczego zużywa się więcej nawozów sztucznych w województwie wielkopolskim niż w podkarpackim?* (2pkt)

- 3) *Przeanalizuj w analogiczny sposób dane dotyczące województwa świętokrzyskiego na tle Polski. Zapisz trzy wnioski.* (3pkt)

- a) Uczniowie pracują w parach.
b) Czas wykonania zadania 20-25 min.
c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich zespołów.

Proponowana skala ocen:

18 – 16 pkt – bdb.

15 – 13 pkt – db.

12 – 9 pkt – dst.

8 – 5 pkt – dop.

4 -0 pkt – ndst.

Uczeń:

- 2) *Podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych) oraz chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce.*

Ćwiczenie 1.

OPIS UZASADNIAJĄCY

Dopisywanie czynników wpływających na uprawę wybranych roślin – uzupełnianie tabeli.

Uzupełnij tabelę:

- a) *Oceń wymagania klimatyczne i glebowe wskazanych roślin uprawnych, stosując podaną niżej skalę.*

+++ - wymagania wysokie

++ - wymagania średnie

+ - wymagania niskie

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

b) *Dopisz obszar największych skupisk tych upraw.*

<i>roślina</i>	<i>klimat</i>	<i>gleby</i>	<i>obszar występowania</i>
pszenica			
żyto			
buraki cukrowe			
ziemniaki			
rzepak			

c) *Na podstawie tabeli wskaż obszar o najkorzystniejszych warunkach dla upraw rolnych.*

.....

.....

- a) Uczeń pracuje indywidualnie.
- b) Czas wykonania zadania 5-10min.
- c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów. Za każdy wpis do tabeli 1pkt, za wnioski 3 pkt. Proponowana skala ocen:

18 – 16 pkt – bdb.

15 – 13 pkt – db.

12 – 9 pkt – dst.

8 – 5 pkt – dop.

4 – 0 pk. – ndst.

Uczeń:

- 3) *Przedstawia na podstawie różnych źródeł informacji, strukturę wykorzystania źródeł energii w Polsce i ocenia jej wpływ na stan środowiska przyrodniczego.*

Ćwiczenie 2.

METAPLAN

Wykazywanie niekorzystnej struktury produkcji energii elektrycznej w Polsce.

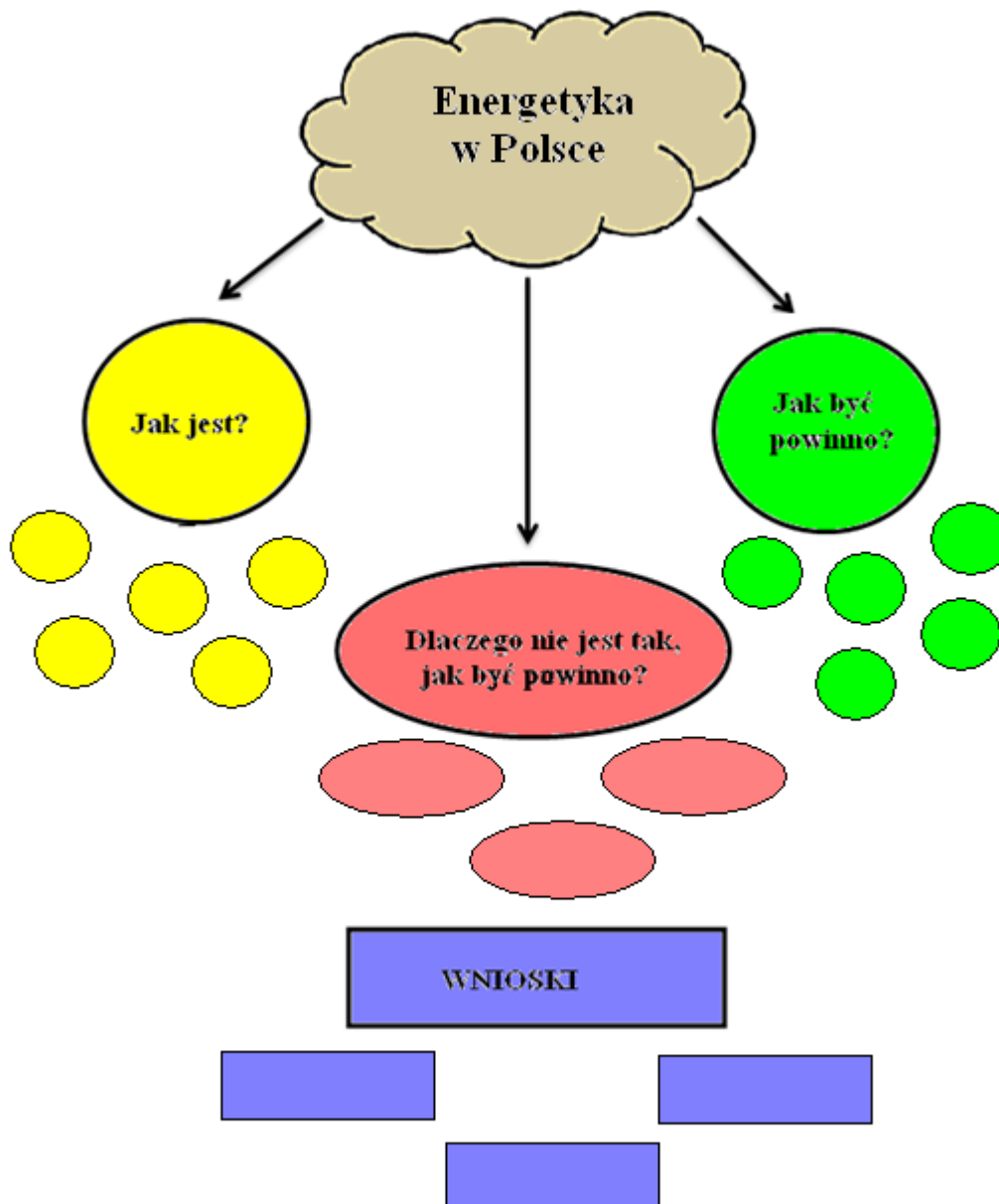
- g) Podział klasy na 4 grupy.
- h) Nauczyciel przygotowuje schemat metaplanu dla każdej grupy.
- i) Każda grupa wykonuje plakat wg wzoru, na temat: „*Czy w Polsce jesteśmy skazani na elektrownie ciepłe?*”.
- j) Czas pracy 30 min.
- k) Liderzy grup przedstawiają pracę swojej grupy.
- l) Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela formułują wnioski.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

- 4) Wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w Polsce i we własnym regionie oraz wskazuje najlepiej rozwijające się obecnie w Polsce gałęzie produkcji przemysłowej.

Ćwiczenie 1.

PRACA Z MAPĄ

Przyporządkowywanie, na podstawie mapy tematycznej, czynników lokalizacji do wybranych ośrodków przemysłowych w regionie.

Uzupełnij tabelę:

<i>ośrodek przemysłowy</i>	<i>dział przemysłu</i>	<i>czynnik lokalizacji</i>
Puławy		
Ostrowiec Świętokrzyski		
Sandomierz		
Płock		
Lubin		
Bełchatów		
Katowice		
Warszawa		
Werbkowice		
Świecie		

- a) Uczniowie pracują parami.
b) Czas pracy 10 min.
c) Nauczyciel ocenia pracę wybranych zespołów. Za każdy wpis do tabeli 0,5 pkt.

Proponowana skala ocen:

- 10 – 9 pkt – bdb.
8 – 7 pkt – db.
6 – 5 pkt – dst.
4 – 3 pkt – dop.
2 – 0 pkt – ndst.

Uczeń:

- 5) *Rozróżnia rodzaje usług; wyjaśnia szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie.*

Ćwiczenie 1.

ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH

Wymienianie grup towarów i krajów o największym udziale w polskim handlu zagranicznym na podstawie analizy tabeli struktury handlu zagranicznego Polski.

Przeanalizuj dane statystyczne w tabeli oraz na wykresach i odpowiedz na pytania:

Tabela 1. Struktura geograficzna obrotów towarowych Polski

	Eksport (mln euro)	Import (mln euro)	Saldo (mln euro)
Niemcy	35,664	34,042	1,622
Wielka Brytania	8,805	4,006	4,799
Czechy	8,534	5,682	2,852
Francja	8,371	6,374	1,997
Włochy	7,294	8,235	-941
USA	2,665	3,454	-789
Rosja	6,139	18,380	-12,242
Chiny	1,347	13,245	-11,899

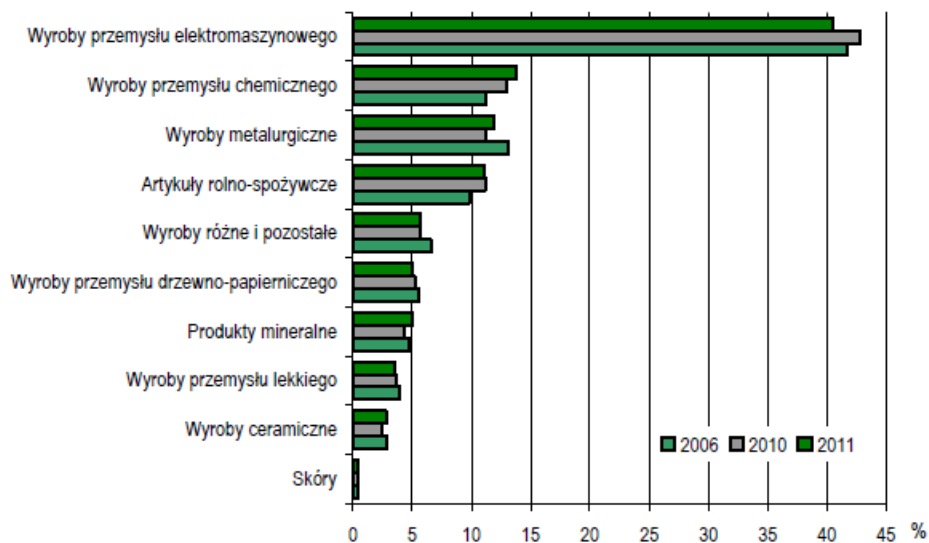
Źródło: "Polska 2012. Raport o stanie handlu zagranicznego" DSA MG

Człowiek - najlepsza inwestycja

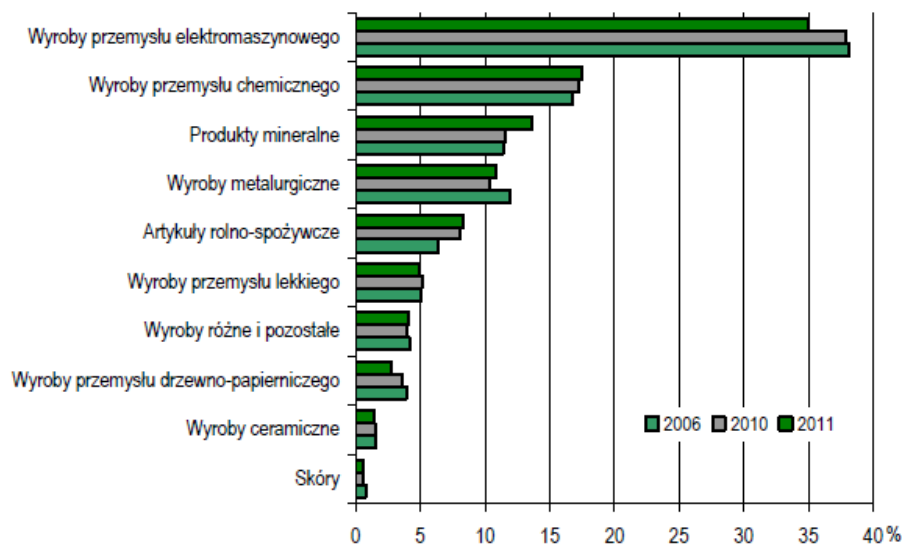
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 10 Struktura towarowa polskiego eksportu w 2011 roku na tle roku 2010 i 2006 (w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wykres 11 Struktura towarowa polskiego importu w 2011 roku na tle roku 2010 i 2006 (w %)

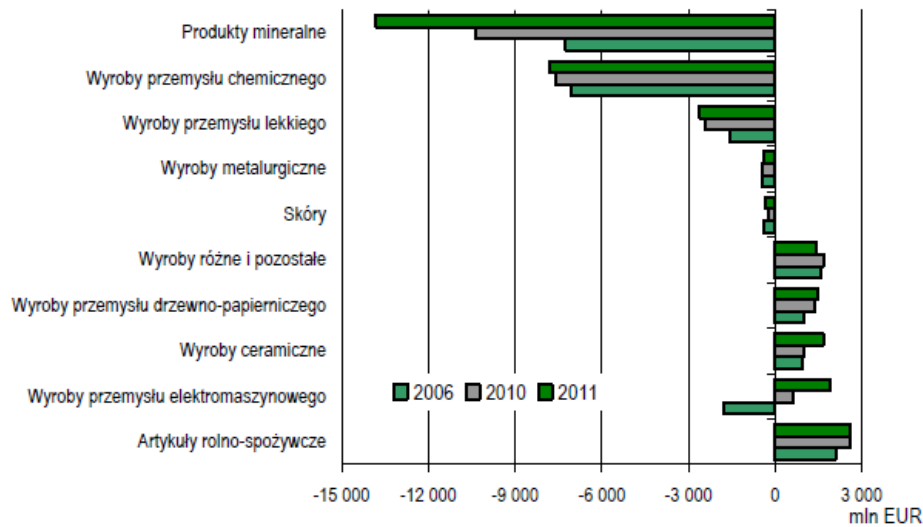
Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 14 Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2011 roku na tle roku 2010 i 2006 (w mln EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

1. Wypisz państwo, z którym Polska ma największy obrót w handlu zagranicznym.
.....
2. Wypisz państwo, z którym polska ma najwyższe i najniższe saldo bilansu handlu zagranicznego:
Najwyższe
Najniższe
3. Wypisz nazwy czterech grup towarowych, które stanowią najwyższy odsetek w eksporcie
4. Wypisz po jednej grupie towarów, których eksport na przestrzeni ostatnich pięciu lat:
a) Wzrósł
b) Zmalął
c) Pozostał na tym samym poziomie
5. Wypisz nazwy czterech grup towarowych, które stanowią najwyższy odsetek w imporcie.
.....
.....
6. Wypisz po jednej grupie towarów, których import na przestrzeni ostatnich pięciu lat:
d) Wzrósł
e) Zmalął
f) Pozostał na tym samym poziomie
7. Wypisz po dwa państwa o:

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

a) *Najwyższym dodatnim saldzie bilansu handlu zagranicznego*

.....
.....

b) *Najniższym ujemnym saldzie bilansu handlu zagranicznego*

.....
.....

8. *Sformułuj dwa ogólne wnioski dotyczące handlu zagranicznego*

.....
.....
.....

- a) Uczniowie pracują parami.
- b) Czas pracy 10 min.
- c) Ćwiczenie może być wykorzystane w toku lekcji.
- d) Uczniowie odczytują odpowiedzi, a nauczyciel sprawdza poprawność sformułowanych wniosków.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Ćwiczenie 2

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Przyporządkowanie społecznych placówek usługowych do rodzajów usług dla mieszkańców swojego województwa.

Przyporządkuj odpowiednim czynnościom władze samorządowe, odpowiadające za świadczenie usług dla mieszkańców:

<i>Zakres obowiązków</i>	<i>Władza samorządowa</i>
Wydawanie dowodów osobistych	
Prowadzenie bibliotek	
Pomoc socjalna dla mieszkańców	
Rejestracja pojazdów	
Zezwolenie na działalność gospodarczą	
Prowadzenie szpitali specjalistycznych	
Wydawanie prawa jazdy	
Działalność policji, straży pożarnej	
Prowadzenie gimnazjum	

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują samodzielnie.
- b) Czas wykonania ćwiczenia 3 min.
- c) Uczeń, który jako pierwszy poprawnie wykona ćwiczenie, otrzymuje plusa.

Uczeń:

- 6) *Wykazuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz opisuje obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości.*

Ćwiczenie 1.

PRACA Z MAPĄ

KARTA PRACY

Zaznaczanie na mapie konturowej Polski pięciu regionów turystycznych i opisywanie ich walorów turystycznych.

Na podstawie mapy w atlasie „Miejscowości i obszary turystyczne w Polsce” (np. Atlas geograficzny do gimnazjum „Polska, kontynenty, świat”, wyd. Nowa Era) wybierz pięć regionów turystycznych, w których znajduje się przynajmniej jeden obiekt z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO.

Podaj nazwy wybranych przez Ciebie regionów turystycznych: (5 pkt)

.....

- 1) **Wypisz po dwa największe ośrodki turystyczne wybranych regionów: (5 pkt)**

.....

.....

.....

.....

.....

- 2) **Wymień dwie atrakcje przyrodnicze i dwie antropogeniczne, które znajdują się w dwóch wybranych przez Ciebie regionach, uwzględniając co najmniej jeden obiekt z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO w każdym regionie: (4 pkt)**

.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 3) Wykorzystując różne źródła informacji np. Internet i napisz, dlaczego wybrane przez Ciebie obiekty zostały umieszczone na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, podając co najmniej po jednym argumentem. (2 pkt)

- 4) Poleć znajomym odwiedzenie jednego wybranego przez Ciebie regionu (innego niż w punkcie 3 i 4), podając dwa argumenty: (2 pkt)

- a) Praca indywidualna.
- b) Czas wykonania 12-15 min.
- c) Ćwiczenie może być wykorzystane jako praca domowa.
- d) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów.

Proponowana skala ocen:

18-16 pkt – bdb.

15- 13 pkt – db.

12 – 9 pkt – dst.

8 – 5 pkt – dop.

4 – 0 pkt – ndst.

Uczeń:

- 5) *Opisuje na podstawie map i wyjaśnia zróżnicowanie gęstości i jakości sieci transportowej w Polsce i wykazuje jej wpływ na rozwój innych dziedzin działalności człowieka.*

Ćwiczenie 2.

ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH – KARTA PRACY

Porównywanie wykorzystania rodzajów transportu w przewozie ładunków

Przeanalizuj dane statystyczne zawarte w tabeli i wykonaj polecenia znajdujące się pod tabelami:

Przewozy ładunków ogółem według rodzajów transportu w 2011 r.

Rodzaje transportu	Ładunek (tony)	
	Tysiące	%
kolejowy	248606	13
samochodowy	1596209	83,5
lotniczy	45	0
rurociągowy	54488	2,8
żegluga śródlądowa	5093	0,3
żegluga morska	7737	0,4

Źródło: dane Ministerstwa Transportu wg www.transport.gov.pl

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przewozy ładunków w transporcie międzynarodowym wg rodzajów transportu w 2011 r.

Rodzaje transportu	Ładunek (tony)	
	Tysiące	%
kolejowy	69729	25,7
samochodowy	141670	52,2
lotniczy	38	0
rurociągowy	49080	18,1
żegluga śródlądowa	3214	1,2
żegluga morska	7563	2,8

Źródło: dane Ministerstwa Transportu, www.transport.gov.pl

- Wypisz dwa rodzaje transportu, którymi przewozi się najczęściej towarów.
.....
 - Wypisz rodzaj transportu, którym nie przewozi się w ogóle towarów i napisz dlaczego?
.....
 - Co oznaczają minimalne wartości przewozów lotniczych?
.....
 - Który rodzaj transportu dominuje w przewozach ładunków międzynarodowych?
.....
 - Podaj dwie przyczyny takiej struktury przewozowej.
.....
- Uczniowie pracują indywidualnie.
 - Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 8 min.
 - Nauczyciel sprawdza prace wybranym uczniom. Za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt

Proponowana skala ocen:

- 5 pkt – bdb
- 4 pkt – db
- 3 pkt – dst
- 2 pkt – dop
- 1 -0 pkt – ndst

Uczeń:

- 6) *Wykazuje konieczność ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce; wymienia formy jego ochrony, proponuje konkretne działania na rzecz jego ochrony we własnym regionie.*

Ćwiczenie 3.

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA

Przygotowanie prezentacji multimedialnej na temat wybranego parku narodowego pasa wyżyn.

Przygotuj prezentację multimedialną wybranego parku narodowego położonego w pasie wyżyn według instrukcji.

INSTRUKCJA:

1. Wykonaj prezentację multimedialną w programie Power Point (zachowując cechy dobrej prezentacji).
2. Składać się może z 12-15 slajdów.
3. Powinna zawierać tytuł, nazwisko autora.
4. Na mapie konturowej zaznacz miejsce położenia wybranego parku narodowego.
5. W prezentacji powinna znaleźć się odpowiedź na pytanie: dlaczego utworzono tu teren chroniony.
6. Obiekty chronione z podziałem na obiekty przyrody ożywionej i nieożywionej.
7. Aktywne linki, np. do dyrekcji parku.
8. Prezentacja powinna zawierać podkład muzyczny.
9. Dodatkowo punktowane jest istnienie linku do filmu o wybranym parku.

- a) Praca domowa, indywidualna.
- b) Czas wykonania 1 tydzień.

Proponowana ocena:

Jeśli prezentacja zawiera wszystkie wymagane elementy – ocena celująca

Ocena bdb – jeśli nie został spełniony pkt 9

Ocena db- - jeśli wstawione linki są nieaktywne

Ocena dst – jeśli są braki estetyczne lub brak podkładu muzycznego

Ocena dop – jeśli została zachowana liczba slajdów i nie ma błędów merytorycznych

Ocena ndst. – niewykonanie prezentacji

VII. REGIONY GEOGRAFICZNE POLSKI

Uczeń:

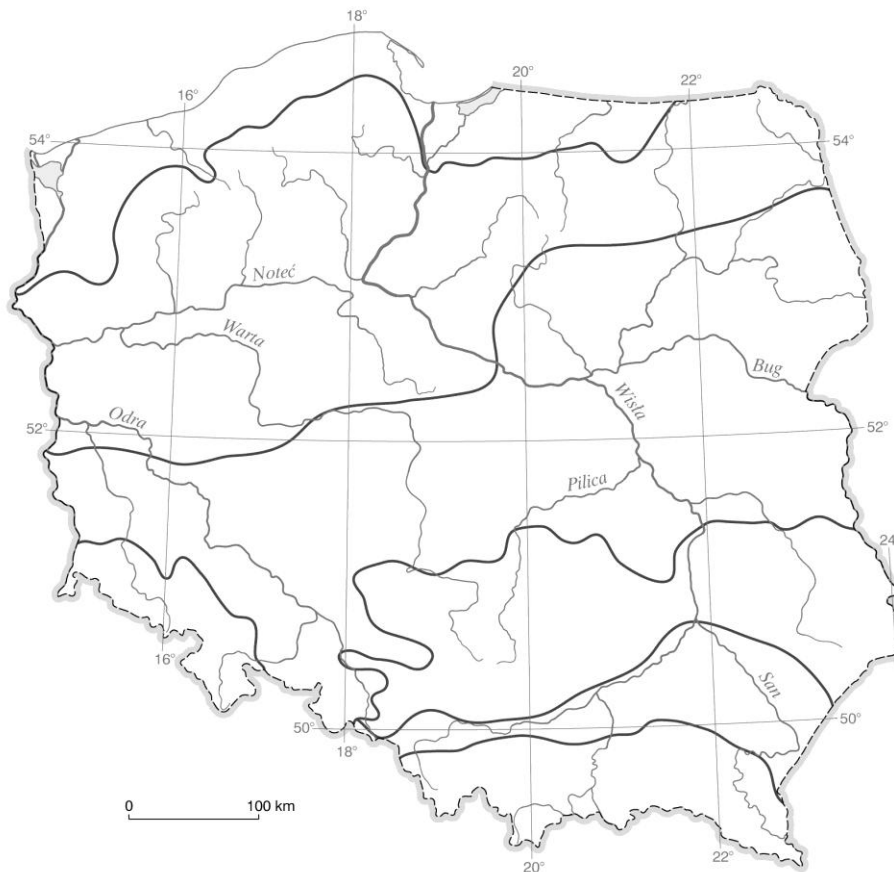
1. Wskazuje na mapie główne regiony geograficzne Polski.

Ćwiczenie 1.

PRACA Z MAPĄ

Podpisywanie na konturowej mapie Polski wybranych regionów geograficznych.

- Na poniższej mapie konturowej Polski podpisz regiony geograficzne, przez które przepływa, bądź graniczy rzeka Wisła.
- Podpisz na konturowej mapie Polski regiony geograficzne położone w dorzeczu Odry.
- Podpisz na konturowej mapie Polski regiony geograficzne graniczące z Białorusią.

Źródło: Materiały dydaktyczne dla nauczyciela z serii „Planeta Nowa 3” – mapy konturowe, wyd. Nowa Era

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas pracy 15 min.
- Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów. Za każdą poprawnie podpisaną krainę 1 pkt

Proponowana skala ocen:

18 – 16 pkt - bdb

15 – 13 pkt - db

12 – 9 pkt - dst

8 – 5 pkt - dop

4 – 0 pkt - ndst

Uczeń:

- Charakteryzuje, na podstawie map tematycznych, środowisko przyrodnicze głównych regionów geograficznych Polski, ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu (również na podstawie obserwacji terenowych).

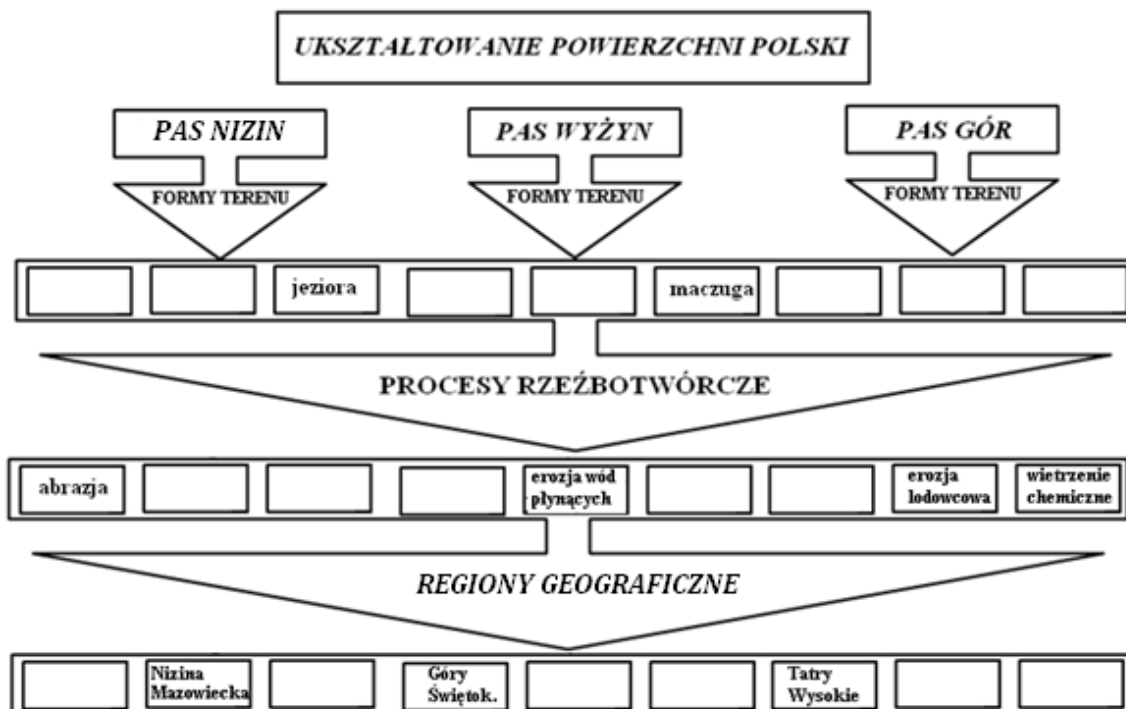
Ćwiczenie 2.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Dopisywanie do form terenu w wybranych regionach Polski procesów, które je ukształtowały.

Uzupełnij schemat wpisując w odpowiednim miejscu poniższe wyrażenia:

Tatry Zachodnie, erozja lodowcowa, Wolin, Pojezierze Mazurskie, meandry, erozja boczna, erozja wód płynących, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, klif, Tatry Zachodnie, gołoborze, dolina U – kształtna, wietrzenie chemiczne, wąwozy, ruchy masowe, wietrzenie mrozowe, stożek piargowy, Wyżyna Lubelska.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 25 min.
- Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów. Za każdy poprawny wpis do schematu 1 pkt

Proponowana skala ocen:

- 18-16 pkt – bdb
- 15-13 pkt – db
- 12 – 9 pkt – dst
- 8 – 5 pkt – dop
- 4 – 0 pkt - ndst

Ćwiczenie 9.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Rozpoznawanie wyżyn na podstawie ich opisu.

Rozpoznaj i wpisz w odpowiednie miejsca nazwy wyżyn.

- Jest to obszar o najsilniej zdegradowanych glebach w Polsce.*
.....
- Duży obszar tej krainy pokrywają gleby rędziny.*
- Najwyższym punktem wysokościowym tej krainy jest Wielki Dział.*
.....
- Znajduje się tam park narodowy, którego symbolem jest nietoperz*
- Łatwo znajdziesz tam i Raj i Piekło.*
- Wyżyna ta pokryta jest skałą zwaną lessem.*
- Charakterystyczną skałą tej wyżyny jest skała powstała z drzewiastych skrzypów widłaków i paproci.*
- Dominującym gatunkiem w drzewostanie tej wyżyny jest jodła.*
.....

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas pracy 7 min.
- Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów. Za każdą poprawnie podpisaną krainę 1pkt

Proponowana skala ocen:

- 8 pkt - bdb
- 7 – 6 pkt – db
- 5 – 4 pkt – dst.
- 3 pkt - dop
- 2 – 0 pkt – ndst.

Realizator projektu

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.
ul. Akademicka 12, 27-400 Ostrowiec Św.
tel./fax 41 263 21 10, www.wsbiip.edu.pl

Uczeń:

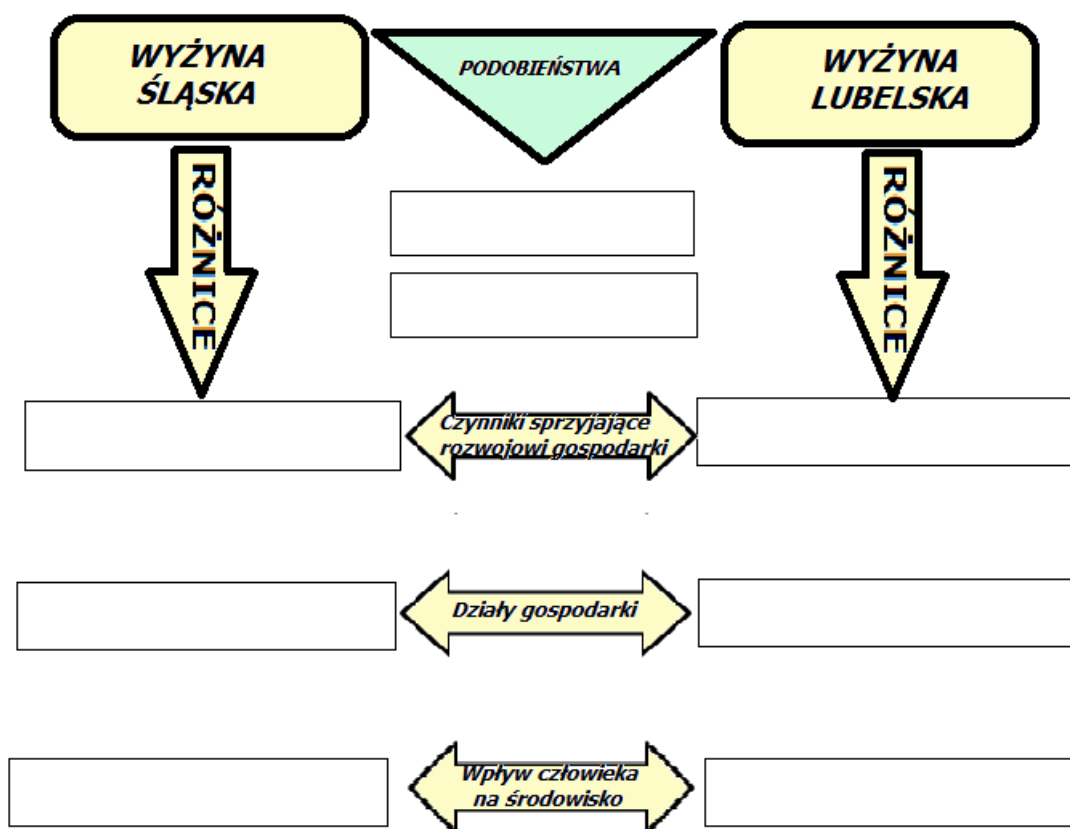
- 3) *Opisuje, na podstawie map tematycznych, najważniejsze cechy gospodarki regionów geograficznych Polski oraz ich związek z warunkami przyrodniczymi.*

Ćwiczenie 8.

MAPA MENTALNA

Wykazywanie różnego sposobu gospodarowania w wybranych krainach geograficznych.

Na podstawie map tematycznych w atlasie, uzupełnij schemat:

- Uczniowie pracują parami.
 - Czas pracy 15 min.
 - Nauczyciel ocenia prace wybranych zespołów. Za każdy poprawny wpis 1 pkt
- Proponowana skala ocen:
- 8 pkt – bdb
 - 7 – 6 pkt - db
 - 5 – 4 pkt - dst
 - 3 pkt - dop
 - 2 – 0 pkt – ndst

Uczeń:

- 4) *Przedstawia, np. w formie prezentacji multimedialnej, walory turystyczne wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych.*

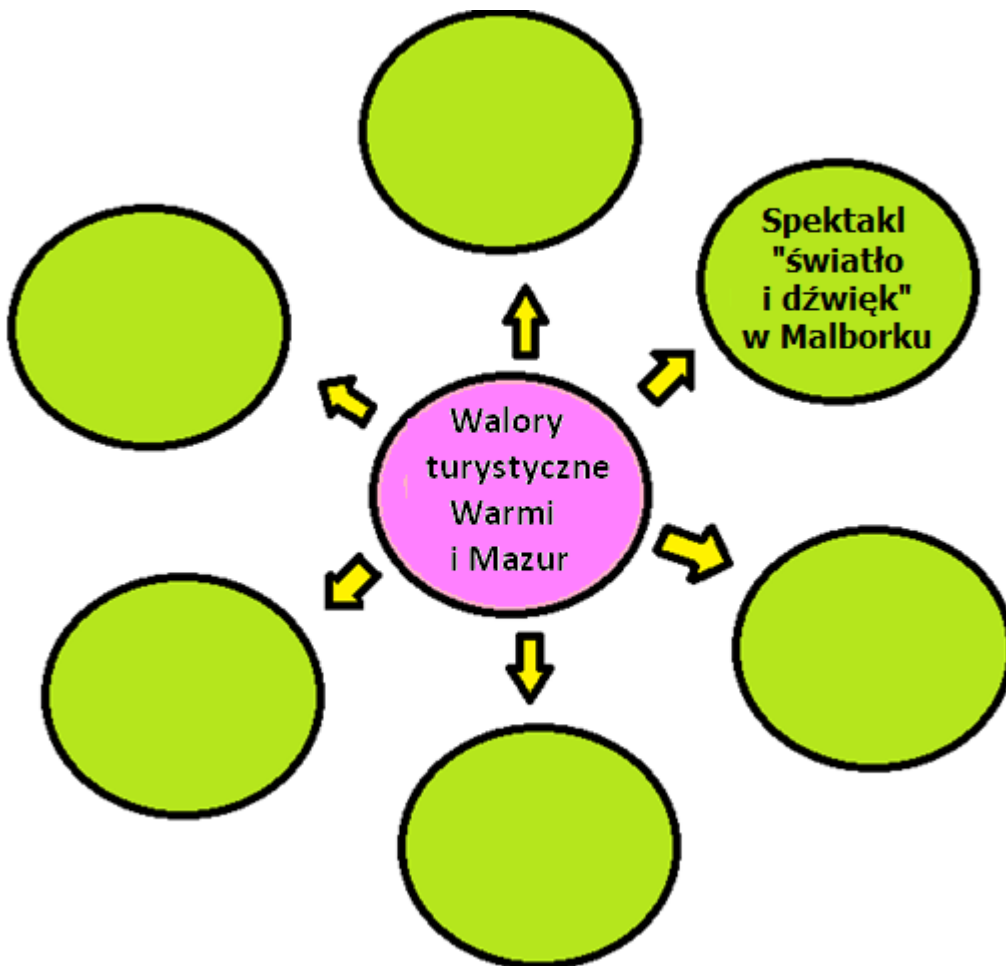
Ćwiczenie 1

MAPA MENTALNA

Wskazywanie osobliwości przyrodniczych i kulturowych poszczególnych regionów Polski.

Grupa I

Przedstaw w postaci schematu walory turystyczne Warmii i Mazur, uwzględniając przede wszystkim walory kulturowe.

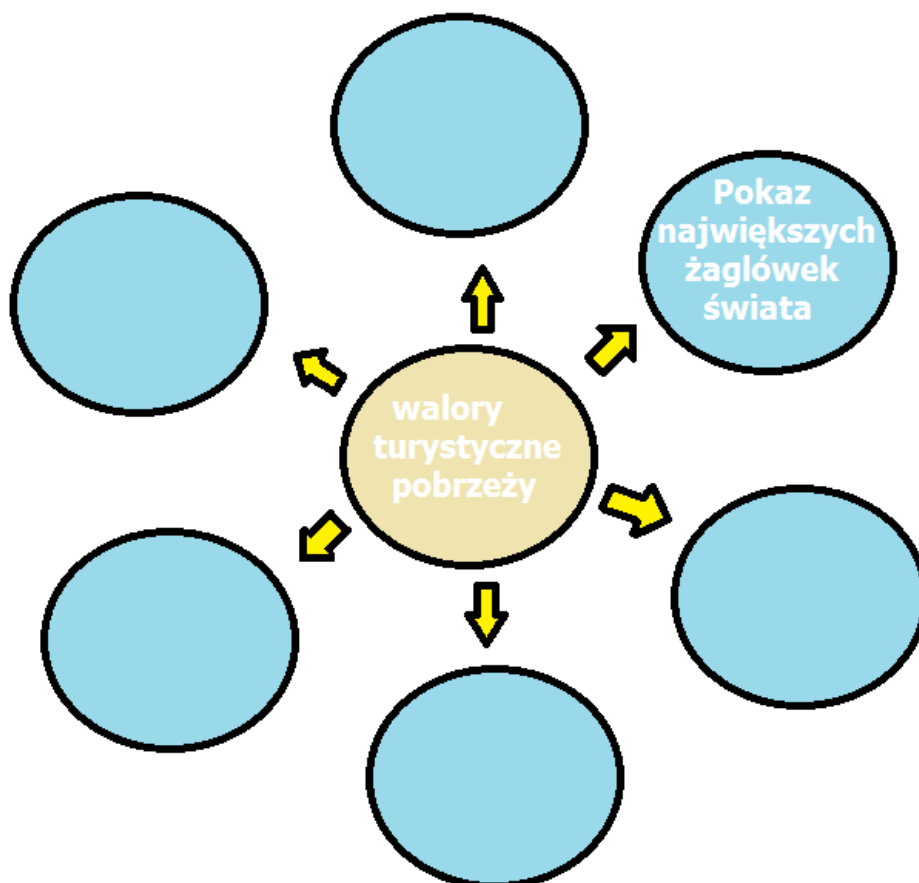

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Grupa II

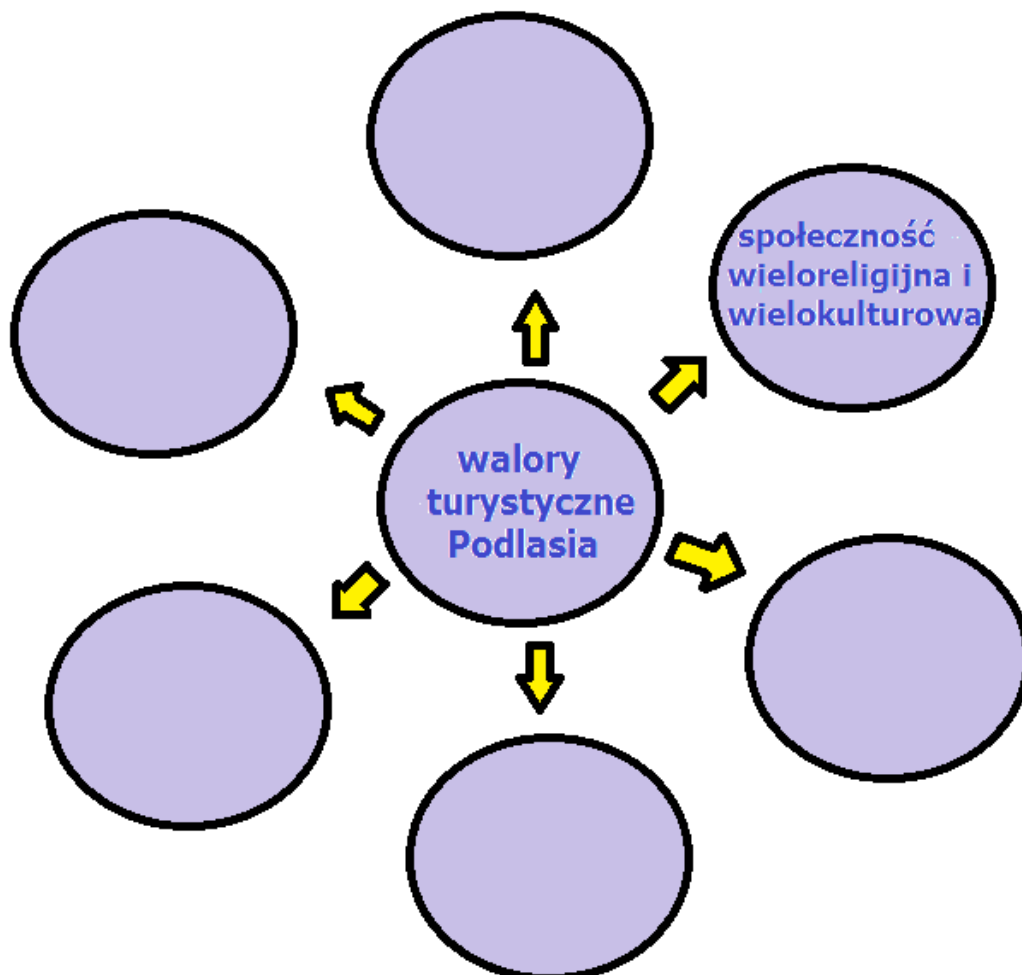
Przedstaw w postaci schematu walory turystyczne Pobrzeży, uwzględniając przede wszystkim walory kulturowe.

Grupa III

Przedstaw w postaci schematu walory turystyczne Podlasia, uwzględniając przede wszystkim walory kulturowe.

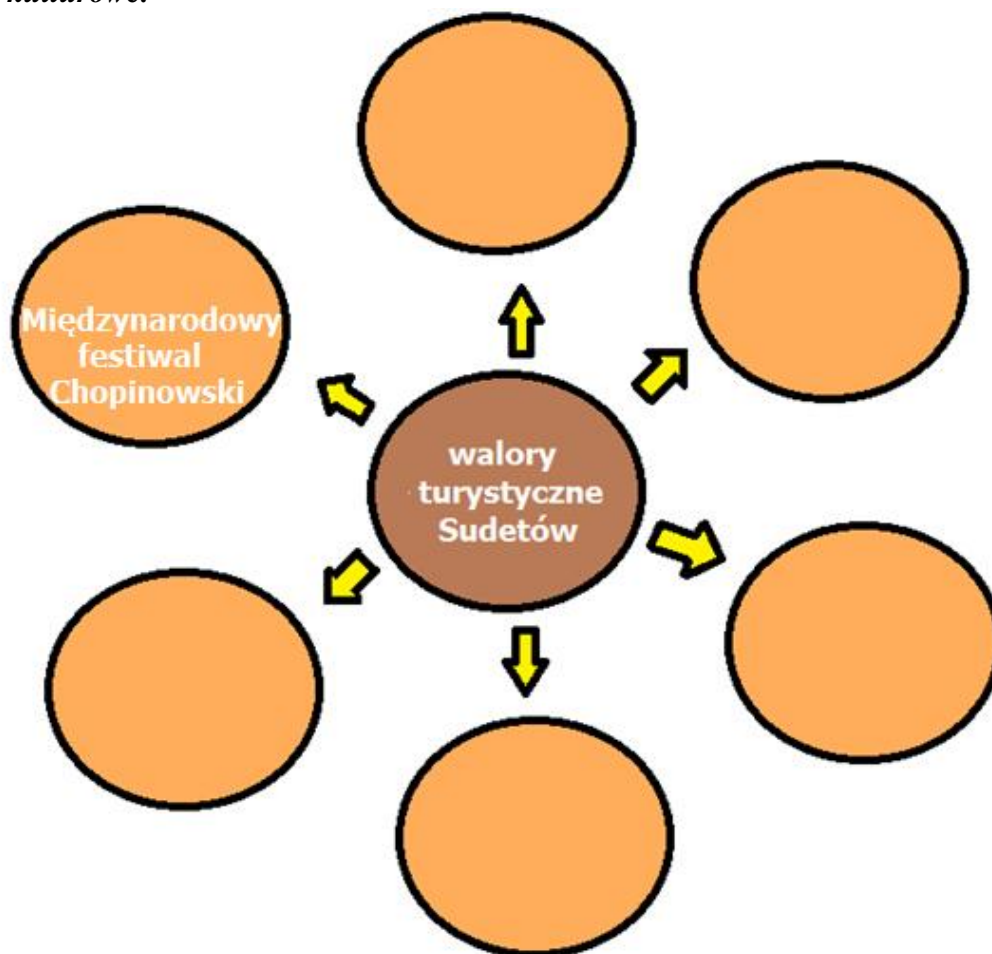

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Grupa IV

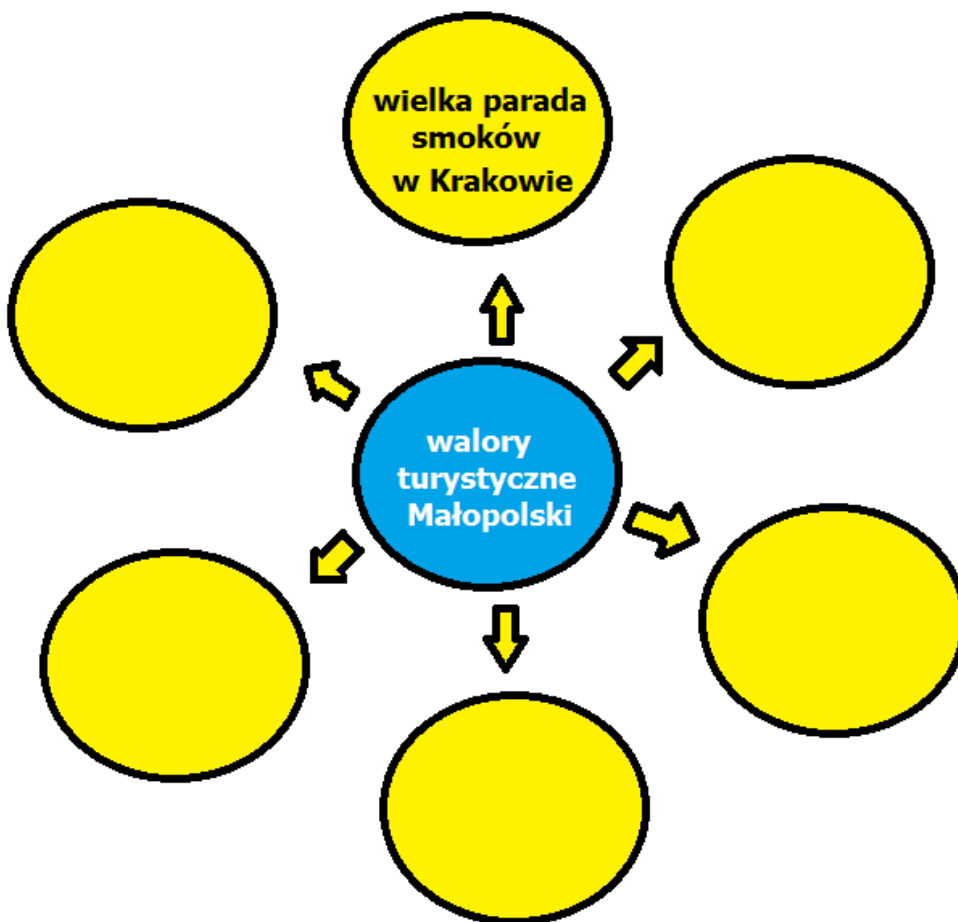
Przedstaw w postaci schematu walory turystyczne Sudetów, uwzględniając przede wszystkim walory kulturowe.

Grupa V

Przedstaw w postaci schematu walory turystyczne Małopolski, uwzględniając przede wszystkim walory kulturowe.

- Podział klasy na pięć grup.
- Każda grupa wykonuje mapę mentalną dla wskazanego regionu.
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 15 – 20 min.
- Liderzy grup odczytują odpowiedzi.
- Nauczyciel ocenia pracę wszystkich grup. Za każdy poprawnie wskazany walor 1 pkt

Proponowana skala ocen:

- 6 pkt – celujący
- 5 pkt – bdb
- 4 pkt – db
- 3 pkt – dst
- 2 pkt – dop
- 1 – 0 pkt – ndst

Uczeń:

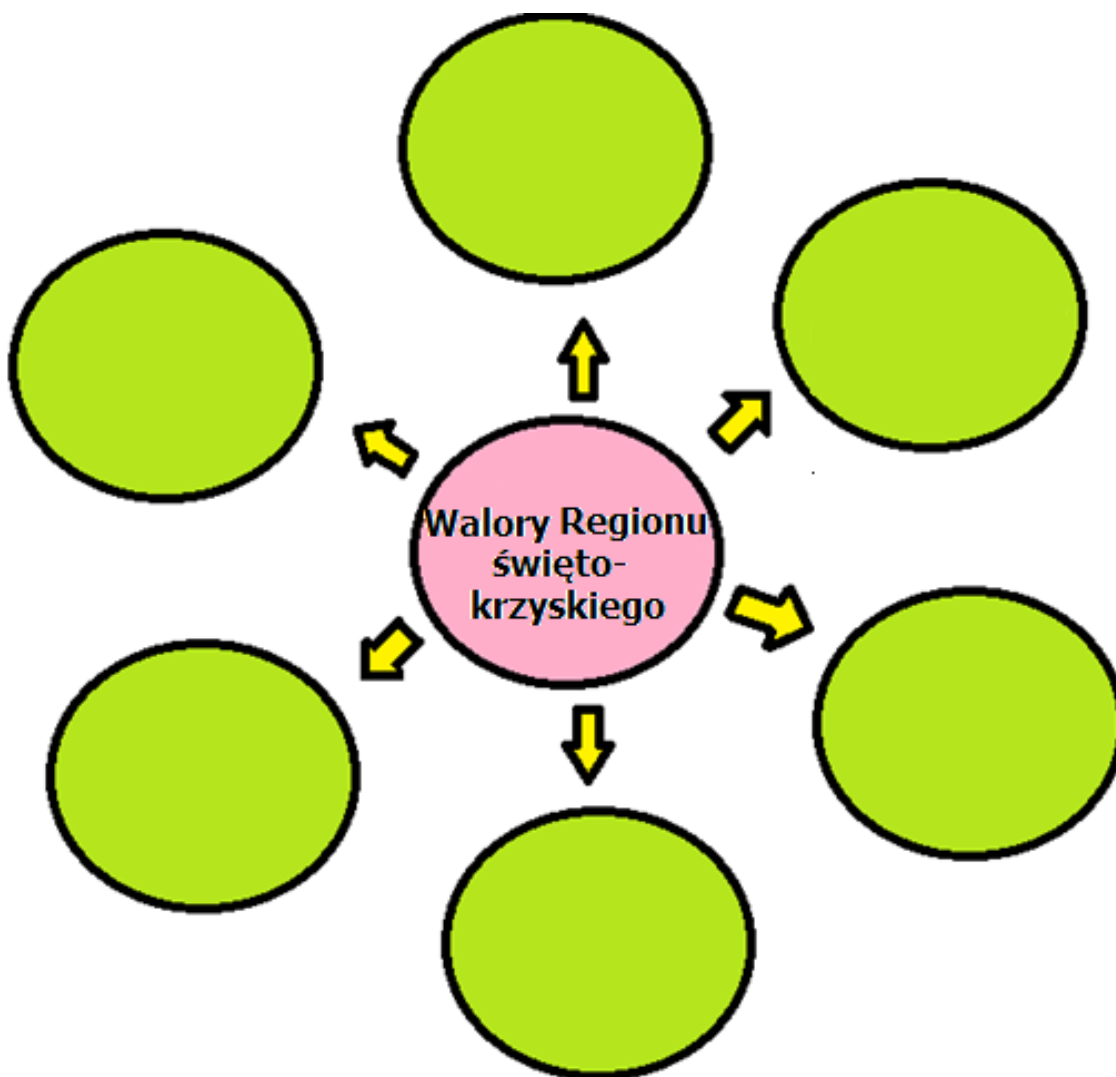
- 5) *Projektuje i opisuje, na podstawie map turystycznych, tematycznych, ogólnogeograficznych i własnych obserwacji terenowych, podróż wzdłuż wybranej trasy we własnym regionie, uwzględniając walory przyrodnicze i kulturowe.*

Ćwiczenie 1.

MAPA MENTALNA

Wskazywanie walorów turystycznych i kulturowych regionu, w którym mieszka uczeń.

Przedstaw w postaci schematu walory turystyczne regionu, w którym mieszkasz uwzględniając przede wszystkim walory kulturowe.

- a) Podział klasy na grupy 4 – 5-osobowe.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- b) Każda grupa wykonuje mapę mentalną dla własnego regionu.
- c) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 15 – 20 min.
- d) Liderzy grup odczytują odpowiedzi.
- e) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich grup. Za każdy poprawnie wskazany walor 1 pkt

Proponowana skala ocen:

- 6 pkt – celujący
- 5 pkt – bdb
- 4 pkt – db
- 3 pkt – dst
- 2 pkt – dop
- 1 – 0 pkt – nast.

Uczeń:

- 6. *Przedstawia główne cechy położenia oraz środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego; wykazuje znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego oraz przyczyny degradacji jego wód.*

Ćwiczenie 2.

ĆWICZENIE PRAWDA/FALSZ

Wskazywanie cech środowiska przyrodniczego Bałtyku – prawda/fałsz.

Oceń poprawność poniższych zdań. Jeśli zdanie prawdziwe wpisz P, jeśli fałszywe F.

Zapisz poprawnie zdania fałszywe:

- a) *Wybrzeże polskie M. Bałtyckiego jest płaskie i fiordowe*
.....
- b) *M. Bałtyckie jest morzem śródlądowym.*
.....
- c) *Wody M. Bałtyckiego nigdy nie zamarzają.*
.....
- d) *M. Bałtyckie jest morzem płytkim i chłodnym.*
.....
- e) *W Bałtyku żyją przedstawiciele fauny i flory słodkowodnej i słonowodnej.*

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

.....
f) *Na Bałtyku jest wiele wysp, z których największa to Zelandia.*

.....
g) *Wymiana wód w Bałtyku trwa ok. 30 lat.*

.....
h) *Wody u wybrzeży Estonii, Litwy i Finlandii mają największe zanieczyszczenie*.....

.....
i) *Wody Zatoki Fińskiej zamarzają w czasie zimy.*

.....
j) *Pływy wód Bałtyku sięgają ok. trzech metrów.*

-
- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
 - b) Czas wykonania zadania 15 min.
 - c) Nauczyciel ocenia pracę pięciu uczniów, którzy jako pierwsi wykonali ćwiczenie w określonym czasie. Uczniowie, którzy poprawnie wykonają zadanie, otrzymują ocenę bardzo dobrą.

VIII. SĄSIEDZI POLSKI – ZRÓŻNICOWANIE GEOGRAFICZNE, PRZEMIANY

Uczeń:

1. *Charakteryzuje i porównuje, na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, środowisko przyrodnicze krajów sąsiadujących z Polską; wykazuje ich różnicowanie społeczne i gospodarcze.*

Ćwiczenie 2.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Przyporządkowanie wybranych cech środowiska przyrodniczego do krajów sąsiadujących z Polską.

Na podstawie różnych źródeł informacji uzupełnij schemat, przyporządkowując podane cechy środowiska przyrodniczego do państw - sąsiadów Polski wpisując odpowiedni numer. Dopusz do każdego państwa po dwie cechy środowiska przyrodniczego.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1. *Państwo leży w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego morskiego.*
 -
 -
 2. *Główną rzeką tego kraju jest Niemen.*
 -
 -
 3. *W ukształtowaniu powierzchni tego kraju dominują góry Karpaty.*
 -
 -
 4. *W tym kraju znajdują się największe w Europie obszary bagienne.*
 -
 -
 5. *Większą część terytorium tego kraju zajmuje Masyw Czeski.*
 -
 -
 6. *Na obszarze tego kraju, na grubych pokładach lessu występują czarnoziemy.*
 -
 -
 7. *Częścią tego kraju jest Obwód Kaliningradu.*
 -
 -
- a) Uczniowie pracują w parach.
b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 20 min.
c) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów, którzy wykonali całe ćwiczenie w wyznaczonym czasie. Uczniowie otrzymują oceny według punktacji:
21-19 pkt – bdb
18-16 pkt – db
15-11 pkt – dst
10-6 pkt – dop
5 – 0 pkt – ndst

Uczeń:

- 2) *Wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec.*

Ćwiczenie 2.

SCHEMAT PRZYCZYNOWO - SKUTKOWY

Przedstawianie restrukturyzacji w Zagłębiu Ruhry na podstawie analizy wskazanego fragmentu mapy gospodarczej Niemiec.

Na podstawie treści podręcznika (np. Planeta Nowa wyd. Nowa Era) i map tematycznych w atlasie uzupełnij model przyczynowo - skutkowy zmian w Zagłębiu Ruhry.

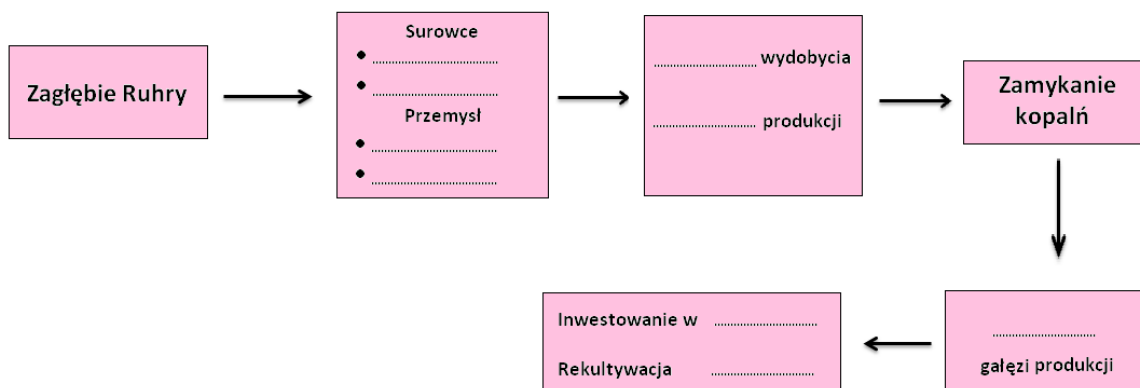

Realizator projektu

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.
ul. Akademicka 12, 27-400 Ostrowiec Św.
tel./fax 41 263 21 10, www.wsbiip.edu.pl

JAKIE ZMIANY WYSTĄPIŁY W ZAGŁĘBIU RUHRY?

- Uczniowie pracują indywidualnie.
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10 min.
- Nauczyciel ocenia trzy pierwsze poprawnie wykonane prace oceną bardzo dobrą.

Uczeń:

3) *Przedstawia współczesne przemiany społeczne i gospodarcze Ukrainy.*

Ćwiczenie 1.

ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH

Charakteryzowanie przyrostu naturalnego Ukrainy na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Na podstawie danych liczbowych zawartych w tabeli, scharakteryzuj zmiany przyrostu naturalnego i liczby ludności Ukrainy. Podaj dwie przyczyny wymienionych zmian.

Rok	Przyrost naturalny Ukrainy [w promilach]	Liczba ludności Ukrainy [w milionach]
2000	- 7,5	50,6
2005	- 6,6	47,7
2009	- 6,3	45,7

Źródło: <http://www.ukrstat.gov.ua>, <http://www.stat.gov.pl> (dane do aktualizacji przez nauczycieli)

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

.....
.....
.....

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 5 min.
- c) Nauczyciel ocenia trzy pierwsze poprawnie wykonane prace oceną bardzo dobrą.

Uczeń:

- 4) Wykazuje różnicowanie przyrodnicze, narodowościowe, kulturowe i gospodarcze Rosji.

Ćwiczenie 3.

PRACA Z PODRĘCZNIKIEM I MAPĄ

Przyporządkowanie okręgom przemysłowym w Rosji surowców mineralnych i ośrodków przemysłu.

Na podstawie różnych źródeł informacji, np. podręcznik, atlas uzupełnij tabelę.

Okręg przemysłowy	Surowce mineralne	Ośrodek przemysłowy
Część azjatycka • • • •		
Część europejska • • • •		

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 25 min.
- c) Nauczyciel ocenia poprawność wykonania zadania. Ocenia pracę wszystkich uczniów według punktacji:
 24-22 pkt – bdb
 21-18 pkt – db
 17-12 pkt – dst
 11-7 pkt – dop
 6-0 pkt – nast.

Uczeń:

- 5) *Przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego, gospodarki oraz formy współpracy z krajem będącym najbliższym sąsiadem regionu, w którym uczeń mieszka.*

Ćwiczenie 1

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA

Charakteryzowanie położenia geograficznego i środowiska przyrodniczego najbliższego sąsiada regionu, w którym mieszka uczeń.

Wykonaj prezentację multimedialną wybranych dwóch obszarów, np. województwa świętokrzyskiego i Słowacji według punktów:

- Położenie
- Rzeźba terenu
- Klimat
- Rzeki i jeziora
- Roślinność naturalna
- Gleby
- Surowce mineralne
- Ochrona przyrody
- Walory turystyczne

Na podstawie prezentacji uczniowie wyszukują podobieństwa i różnice w środowisku przyrodniczym swojego regionu i Słowacji.

Cechy środowiska wspólne	Cechy środowiska różne
• ..	• ...
•	• ...
• ...	• ...
• ...	• ...

- a) Prezentację przygotowuje dwóch chętnych uczniów w domu.
- b) Na lekcji uczniowie pracują indywidualnie.
- c) Czas prezentacji – po 7 min.
- d) Nauczyciel ocenia prezentację.
- e) Nauczyciel ocenia pracę indywidualną wszystkich uczniów. Za każdy wpis do tabeli 1 pkt

Proponowana skala ocen:

- 8 pkt - bdb
- 7 – 6 pkt - db
- 5 – 4 pkt - dst
- 3 – 2 pkt - dop
- 1 – 0 pkt – nast.

IX. EUROPA. RELACJE PRZYRODA – CZŁOWIEK – GOSPODARKA

Uczeń:

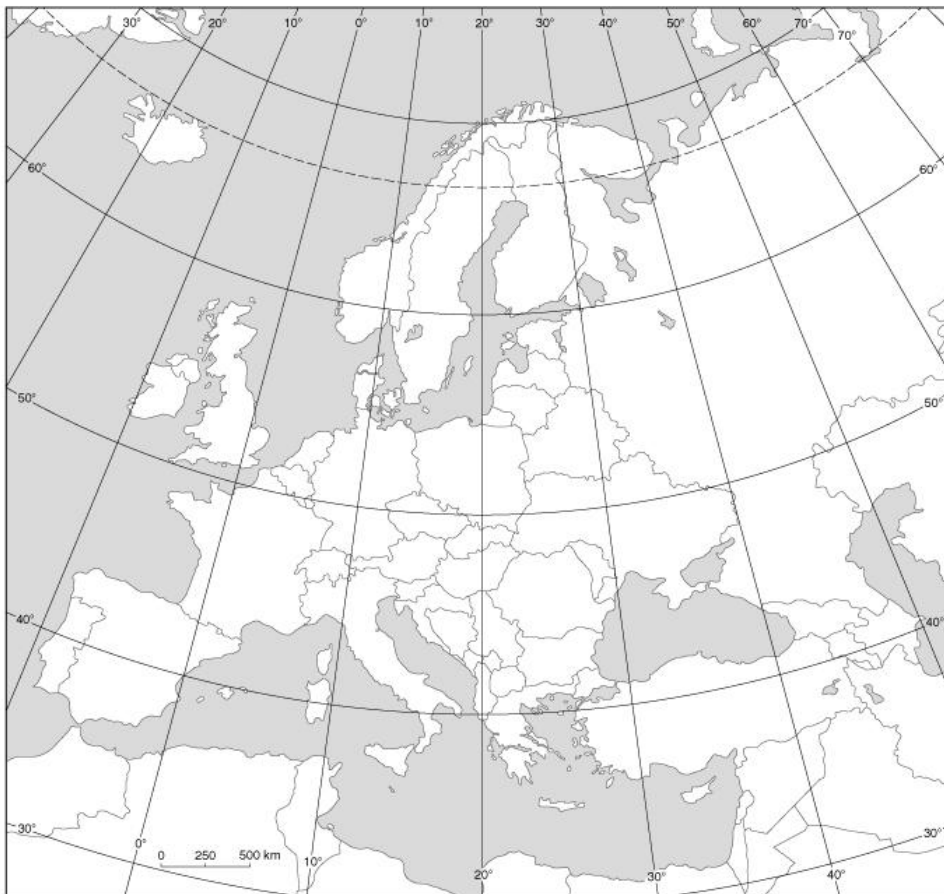
1) Wykazuje się znajomością podziału politycznego Europy.

Ćwiczenie 1.

PRACA Z MAPĄ

Przyporządkowywanie wybranych nazw państw do nazw stolic i nazw regionów.

Wpisz numery podanych niżej państw w odpowiednich miejscach na mapie konturowej Europy. Dopisz nazwy stolic do rozpoznanych państw i regionów Europy, do których państwa te należą.

Źródło: Materiały dydaktyczne dla nauczyciela- mapy konturowe, wyd. Nowa Era

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

<i>Nazwa państwa</i>	<i>Stolica</i>	<i>Region</i>
1. Szwecja
2. Niemcy
3. Polska
4. Ukraina
5. Rosja
6. Norwegia
7. Włochy
8. Hiszpania
9. Finlandia
10. Wielka Brytania

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 15 min.
- c) Nauczyciel ocenia wszystkie prace według punktacji:
 - 15-13 pkt – bdb
 - 12,5-11 pkt – db
 - 10,5-7,5 pkt – dst
 - 7- 4,5 pkt – dop
 - 4-0 pkt – ndst

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

- 2) *Określa położenie Europy i główne cechy środowiska przyrodniczego na podstawie mapy ogólnogeograficznej i map tematycznych.*

Ćwiczenie 3.

PRACA Z MAPĄ

Zaznaczanie na mapie konturowej Europy wybranych mórz, wysp, półwyspów, nizin, wyżyn, gór, rzek i jezior.

Na mapie konturowej Europy zaznacz cyframi w odpowiednim miejscu elementy środowiska przyrodniczego.

Źródło: Materiały dydaktyczne dla nauczyciela- mapy konturowe, wyd. Nowa Era

1. *Morze Północne*
2. *Morze Adriatyckie*
3. *Irlandia*
4. *Sardynia*
5. *Półwysep Bretoński*
6. *Półwysep Jutlandzki*
7. *Nizina Padańska*
8. *Nizina Nadkaspijska*
9. *Wyżyna Środkoworosyjska*

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

10. *Wyżyna Podolska*
11. *Alpy*
12. *Pireneje*
13. *Wołga*
14. *Dunaj*
15. *Ładoga*
16. *Wener*
17. *Przylądek Rocka*
18. *Zatoka Botnicka*

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 20 min.
- c) Nauczyciel ocenia wszystkie prace. Za każdy poprawny wpis na mapie 1 pkt. Proponowana skala ocen:

18-16 pkt – bdb

15-13 pkt – db

12-9 pkt – dst

8-5 pkt – dop

4-0 pkt – ndst

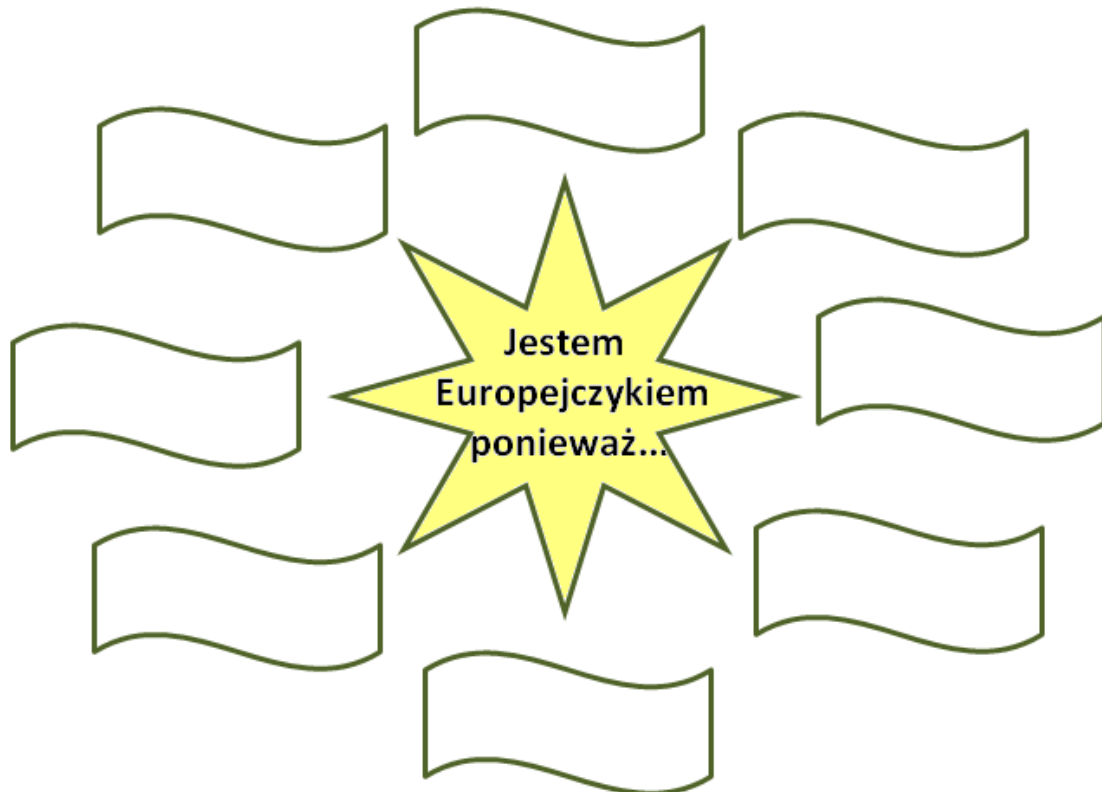
Uczeń:

- 3) *Opisuje, na podstawie map tematycznych, zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe i etniczne współczesnej Europy oraz najważniejsze przyczyny i konsekwencje tego zróżnicowania.*

Ćwiczenie 5.

MAPA MENTALNA

Jestem Europejczykiem, ponieważ....

Wykorzystując różne źródła informacji dokończ brakującą część zdania.

- Uczniowie pracują w parach.
- Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 15 min.
- W celu sprawdzenia, uczniowie pod kierunkiem nauczyciela, tworzą na tablicy mapę mentalną.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

- 4) Wykazuje, na podstawie map tematycznych, związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej, a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego.

Ćwiczenie 1.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Przyporządkowywanie państwom skandynawskim charakterystycznych dla nich rodzajów gospodarki.

Za pomocą strzałek przyporządkuj każdemu z państw Europy Północnej charakterystyczny dla niego rodzaj gospodarki.

	Telefony NOKIA	
	Przemysł celulozowo papierniczy	
	Rybolówstwo i przetwórstwo rybne	
DANIA	Przemysł stoczniowy, eksploatacja ropy naftowej	ISLANDIA
	Sieć sklepów IKEA	
	Przemysł spożywczy i rolnictwo	FINLANDIA
SZWECJA	Przemysł elektromaszynowy, górnictwo rud żelaza	
	„Gorące” źródła energii	
	Najwyższa wartość wskaźnika efektywności produkcji rolnej w Europie (ok. 33 tys. EURO)	NORWEGIA

UWAGA:

Pomysł ćwiczenia zaczerpnięty na podstawie Zeszytu Ćwiczeń „Moje miejsce w Europie” cz.2 wyd. SOP

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 8 min.
- c) Nauczyciel ocenia wszystkie prace według punktów. Każde poprawne przyporządkowanie 1pkt.

Proponowana skala ocen:

- 8 pkt – bdb
- 7-6 pkt – db
- 5-4 pkt – dst
- 3-2 pkt – dop
- 1-0 pkt – ndst

Uczeń:

- 5) *Wykazuje, na przykładzie rolnictwa Francji lub innego kraju europejskiego, związek między warunkami przyrodniczymi a kierunkiem i efektywnością produkcji rolnej; identyfikuje cechy rolnictwa towarowego.*

Ćwiczenie 5.

ĆWICZENIE PRAWDA/FALSZ

Wymienianie cech rolnictwa towarowego Francji.

Na podstawie tekstu w podręczniku, zawartych tam wykresów i danych statystycznych, oceń, czy podane niżej zdania są prawdziwe czy fałszywe (wpisz P lub F).

1. *Rolnictwo Francji jest rolnictwem towarowym. -*
2. *Gospodarstwa rolne we Francji nastawione są głównie na produkcję towarów dla własnych potrzeb. -*
3. *Rolnictwo towarowe Francji cechuje wysoki poziom chemizacji. -*
4. *Rolnictwo towarowe Francji cechuje niski poziom mechanizacji. -*
5. *Rolnictwo towarowe Francji cechuje niska wydajność. -*
6. *Rolnictwo towarowe Francji cechuje wysoka efektywność produkcji rolnej. -*
7. *Wskaźnik produkcji rolnej we Francji wyniósł ponad 24 tys. EURO w 2006 roku. -*
8. *Francja jest jednym z największych na świecie producentów rolnych. -*
9. *Francja zajmuje drugie miejsce po USA jako eksporter żywności. -*
10. *W 2007 roku Francja zajęła pierwsze miejsce w produkcji buraków cukrowych. -*
11. *W 2007 roku Francja zajęła pierwsze miejsce w produkcji wina. -*
12. *W 2007 roku Francja zajęła drugie miejsce w zbiorach winogron. -*
13. *W 2007 roku Francja zajęła drugie miejsce w produkcji sera. -*

- a) Nauczyciel zwraca uwagę, aby dane statystyczne w pytaniu były aktualne z podręcznikiem.

Realizator projektu

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.
ul. Akademicka 12, 27-400 Ostrowiec Św.
tel./fax 41 263 21 10, www.wsbiop.edu.pl

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- b) Uczniowie pracują indywidualnie z tekstem w podręczniku (np. Planeta Nowa, wyd. Nowa Era).
- c) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 15 min.
- d) Nauczyciel ocenia pięć pierwszych poprawnie wykonanych prac na ocenę bardzo dobrą.

Uczeń:

- 6) *Przedstawia, na podstawie wskazanych źródeł informacji geograficznej, główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu wybranego regionu (lub okręgu) przemysłowego w Europie Zachodniej.*

Ćwiczenie 2

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM, MAPA MENTALNA

Przedstawienie restrukturyzacji w wybranym okręgu lub regionie Europy Zachodniej, np. praca z tekstem źródłowym.

Na podstawie poniższego tekstu uzupełnij schemat:

Okręg Przemysłowy Yorkshire

Region Yorkshire Dale leży w północnej części Wielkiej Brytanii. Powstał na bazie złóż węgla kamiennego, rudy żelaza, cynku i ołowiu. Zlokalizowany jest w północnej Anglii, a głównymi ośrodkami rozwoju przemysłu są Leeds oraz Sheffield. Jest miejscem dobrze znanym ze względu na swój urokliwy, pagórkowaty krajobraz oraz na długą tradycję pasterską. Silne pofałdowanie terenu, a także nieurodzajne gleby czyni ten teren szczególnie odpowiednim pod wypas zwierząt. Przetrawanie charakterystycznych gatunków roślin i zwierząt jest w zupełności zależne od sposobu prowadzenia wypasu. Zwierzęta gospodarskie

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

są niezbędne do ochrony muraw przed zarastaniem przez krzewy i drzewa. Pierwotne, lokalne rasy bydła i owiec są najbardziej odpowiednie dla tych celów. Charakteryzuje je wysoka odporność na trudne warunki klimatyczne, dzięki czemu mogą być trzymane na zewnątrz niemalże przez cały rok.

Leeds było ważnym ośrodkiem włókiennictwa wełnianego już od XIV w. Miasto rozwijało się dynamicznie w XVIII w. za sprawą handlu tkaninami – tkaniny były stamtąd eksportowane m.in. do Holandii czy Niemiec. W XIX w. wprowadzenie maszyn do produkcji (dzięki drugiej rewolucji przemysłowej) umożliwiło produkcję tkanin na masową skalę. Bliskość złóż węgla spowodowała rozwój innych gałęzi przemysłu: ceramicznego, wyrób cegieł, rafinacja cukru.

Obecnie Leeds jest największym brytyjskim centrum usług finansowych i biznesowych poza Londynem (w tym sektorze zatrudnionych jest ponad 124 000 osób). Leeds jest również uznawane za najważniejsze brytyjskie centrum prawnicze poza Londynem, z ponad 180 kancelariami prawniczymi. Ponadto, miasto to jest trzecim największym ośrodkiem produkcyjnym w Wielkiej Brytanii licząc około 152 000 miejsc pracy w: zaawansowanej inżynierii, technologii medycznej, produkcji żywności i napojów, chemikaliów i w poligrafii. Uniwersytet w Leeds (University of Leeds) otrzymuje najwięcej aplikacji studenckich od każdej innej uczelni w kraju.

Przemysł miasta Sheffield był początkowo oparty na produkcji stali, dzięki występowaniu złóż żelaza oraz odpowiednich kamieni szlifierskich. W XVI wieku miasto zaczęło się specjalizować w produkcji sztuców. Ważnym wydarzeniem w historii produkcji stali było wytworzenie stali nierdzewnej, którego pionierem był Sheffield w 1903 roku – choć technologia ta została opracowana w Niemczech i USA w tym samym czasie. Międzynarodowa konkurencja w hutnictwie żelaza i stali spowodowała w latach 1970. i 1980. kryzys w tradycyjnych lokalnych branżach, co zbiegło się z upadkiem górnictwa węgla kamiennego w okolicy.

Sheffield posiada 2 uniwersytety: University of Sheffield i Sheffield Hallam University, z czego Uniwersytet of Sheffield może pochwalić się 5 noblistami.

Obecnie na granicy Sheffield oraz Rotherham znajduje się park technologiczny. Obejmuje on technologię produkcji metalicznych i kompozytowych materiałów, zwykle stosowanych w przemyśle precyzyjnym, w tym: przemysł lotniczy, motoryzacyjny; środowisko, energia jądrowa, energia, ropa i gaz, obrona i budownictwo.

Technologia rozwijana na AMP jest już wykorzystywana w wiodących projektach, takich jak: Formuła 1, samolotów wojskowych i cywilnych następnej generacji, w tym nowego Boeinga 787Dreamliner.

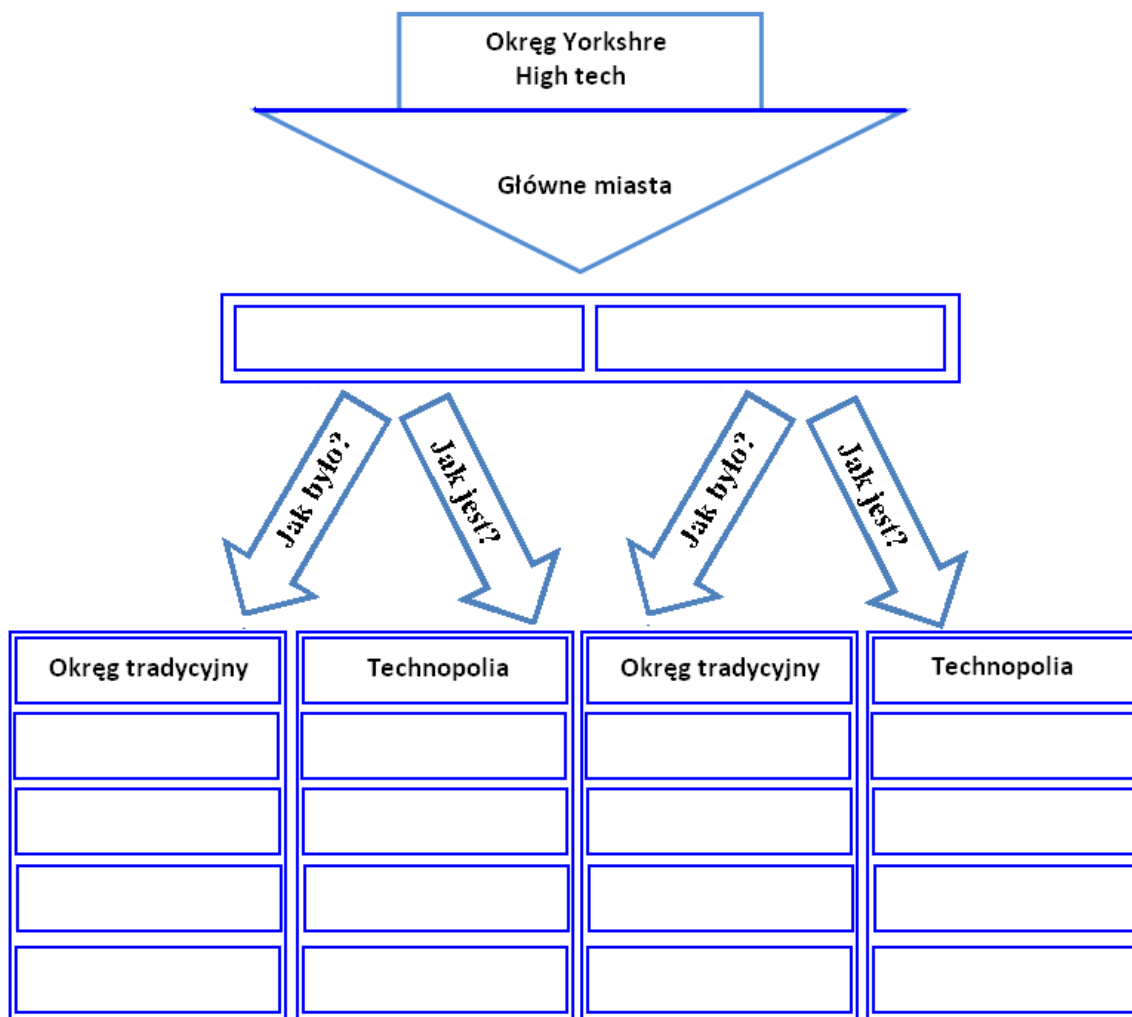
Źródło: http://www.bioroznorodnosc.edu.pl/documents/scenariusze_web.pdf,

<http://www.leeds-city-guide.com/>, <http://www.yorkshire-england.co.uk/Sheffield.html>

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Uczniowie pracują indywidualnie.
 - Nauczyciel przygotowuje tekst dla każdego ucznia.
 - Czas potrzeby do wykonania ćwiczenia 25 – 30 min.
 - Nauczyciel ocenia wszystkich uczniów. Każdy wpis do schematu 1 pkt.
- Proponowana skala ocen:

18 – 16 pkt – bdb
 15 – 13 pkt – db
 12 – 9 pkt – dst
 8 – 5 pkt – dop
 4 – 0 pkt – ndst

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

- 7) *Przedstawia główne cechy położenia, wielkości, układu przestrzennego oraz znaczenie Paryża lub Londynu jako światowej metropolii.*

Ćwiczenie 3.

INSTRUKCJA

Ćwiczenia na mapie Londynu.

Na podstawie planu Londynu w atlasie odpowiedz na pytania:

Zad. 1. Określ położenie Londynu na mapie Wielkiej Brytanii.

.....

Zad. 2. Wymień nazwę centralnej dzielnicy Londynu.

.....

Zad.3. Wypisz dzielnice Londynu leżące na północ od rzeki Tamizy.

.....

Zad. 4. Wypisz dzielnice Londynu leżące na południe od rzeki Tamizy.

.....

Zad. 5. W której części Londynu skupia się handel, finanse i administracja.

.....

Zad. 6. W której części Londynu znajdują się parki i skwery.

.....

Zad. 7. Określ, gdzie na planie Londynu znajdują się tereny przemysłowe i komunikacyjne.

.....

Zad.8. Porównaj na planie północną i południową część Londynu i dwie wskaż różnice.

.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują w parach.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia: 10 min.
- c) Nauczyciel ocenia prace wybranych uczniów. Każda poprawna odpowiedź 1 pkt.
Proponowana skala ocen:

- 8 pkt – bdb
- 7-6 pkt – db
- 5-4 pkt – dst
- 3-2 pkt – dop
- 1-0 pkt – ndst

Uczeń:

- 8) *Wykazuje wpływ gór na cechy środowiska przyrodniczego oraz gospodarkę krajów alpejskich.*

Ćwiczenie 4.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Przyporządkowywanie wybranych czynników, które przyczyniły się najbardziej do uzyskania jednego z najwyższych PKB na jednego mieszkańca na świecie w Austrii i Szwajcarii.

Spośród podanych czynników podkreśl te, które Twoim zdaniem przyczyniły się najbardziej do uzyskania jednego z najwyższych PKB na jednego mieszkańca na świecie w Austrii i Szwajcarii.

- dobrze rozwinięte rolnictwo
- możliwość rozwoju turystyki
- demokratyczny system sprawowania władzy
- gospodarka wolnorynkowa
- tranzytowe położenie
- usługi bankowe
- neutralność polityczna
- nowoczesny przemysł
- wykształcona i pracowita ludność
- rozwinięta hodowla owiec i bydła
- dobrze rozwinięty sektor usług
- rozwój tradycyjnych gałęzi przemysłu, np. spożywczego

UWAGA:

Ćwiczenie opracowane w oparciu o Zeszyt Ćwiczeń „Moje miejsce w Europie” cz.2 wyd. SOP 2001

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10 minut.
- c) Nauczyciel ocenia prace wybranych uczniów. Prace wykonane w całości poprawnie nagradza plusem.

Uczeń:

- 9) *Wykazuje związki między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej.*

Ćwiczenie dla uczniów szczególnie zainteresowanych.

METODA SWOT

Określanie pozytywnego i negatywnego wpływu ruchu turystycznego na rozwój państw Europy Południowej.

Rozwój turystyki nad Morzem Śródziemnym:

Mocne strony :

-
-

Słabe strony:

-
-

Szanse:

-
-

Zagrożenia:

-
-

- a) Ćwiczenie do wykorzystania jako praca domowa dla uczniów uzdolnionych lub chętnych.
- b) Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który w całości poprawnie wykonał ćwiczenie.

Uczeń:

10) Prezentuje opracowaną na podstawie map, przewodników, Internetu trasę wycieczki po Europie lub jej części.

Ćwiczenie 2.

PRACA Z MAPĄ, INSTRUKCJA

Opracowanie trasy wycieczki według podanej instrukcji.

Opracuj trasę wycieczki drogą morską od Gibraltaru do Stambułu wzdłuż wybrzeży Europy Południowej

- 1. Trasa: Gibraltar – Stambuł (należy uwzględnić co najmniej 10 portów).*
- 2. Czas trwania wycieczki 14 dni, należy podać porę roku najbardziej sprzyjającą turystom.*
- 3. Podróż statkiem do celu wycieczki (jeśli powrót planowany będzie również statkiem, należy wydłużyć czas trwania wycieczki).*
- 4. Plan wycieczki powinien zawierać opis portów z uwzględnieniem co najmniej dwóch zabytków w każdym i dwóch innych atrakcji turystycznych tego miejsca. Opis powinien zawierać fotografie wymienionych obiektów.*
- 5. W planie wycieczki należy zamieścić propozycje dań z kuchni regionalnej.*
- 6. Należy uwzględnić codzienne zwyczaje panujące w danym kraju, porcie.*

UWAGA:

W opracowywaniu trasy wycieczki należy uwzględnić wszystkie punkty instrukcji.

- Praca w grupach 4 – 5-osobowych.
- Czas wykonania ćwiczenia 45 min.
- Każda grupa ma do dyspozycji mapy w atlasie.
- Nauczyciel ocenia pracę każdej grupy wg następującej skali:

Celujący	- uwzględnienie wszystkich punktów instrukcji, bez błędów merytorycznych
Bardzo dobry	- pominięcie jednego punktu lub co najwyżej dwa błędy merytoryczne
Dobry	- pominięcie jednego punktu i co najwyżej dwa błędy merytoryczne
Dostateczny	- pominięcie dwóch punktów i co najwyżej trzy błędy merytoryczne
Dopuszczający	- pominięcie dwóch punktów i więcej niż trzy błędy merytoryczne
Niedostateczny	- praca nie na temat

X WYBRANE REGIONY ŚWIATA. RELACJE: CZŁOWIEK – PRZYRODA – GOSPODARKA

Uczeń:

- 1) Wykazuje, na podstawie map tematycznych, że kontynent Azji jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów.

Ćwiczenie 1.

OPIS PORÓWNUJĄCY

Przedstawienie kontrastowych cech środowiska geograficznego Azji w formie tabeli.

Na podstawie różnych map tematycznych, wypisz osiem kontrastów geograficznych na kontynencie azjatyckim:

Azja – kontrasty geograficzne		
	maximum	minimum
Temperatura		
Opady		
Wysokość n.p.m.		
Roślinność naturalna		
Gleby		
Tereny aktywności sejsmicznej		
Gęstość zaludnienia		
Rozwój gospodarczy		

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują w zespołach 4 - 5-osobowych.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 20 min.
- c) W celu sprawdzenia ćwiczenia, lider każdej grupy zapisuje po jednej parze kontrastów na tablicy. Uczniowie przepisują notatkę do zeszytu.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

- 2) *Przedstawia, na podstawie map tematycznych, warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze azjatyckie cywilizacje.*

Ćwiczenie 1.

PRACA Z PODRĘCZNIKIEM I MAPĄ

Przyporządkowanie, na podstawie różnych źródeł wskazanej cywilizacji – jej osiągnięć w formie tabeli.

Na podstawie różnych źródeł, wypełnij tabelę wpisując po dwie cechy warunków naturalnych i dwa osiągnięcia do każdej wpisanej przez Ciebie cywilizacji Azji:

Cywilizacja	Warunki naturalne	Osiągnięcia
•	• •	• •
•	• •	• •
•	• •	• •

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas wykonania zadania – 15 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę pięciu uczniów, którzy wykonali poprawnie pracę w określonym czasie na ocenę bardzo dobrą.

Uczeń:

- 3) *Analizuje wykresy i dane liczbowe dotyczące rozwoju ludnościowego i urbanizacji w Chinach; wyjaśnia, na podstawie map tematycznych, zróżnicowanie rozmieszczenia ludności na obszarze Chin; podaje kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz wskazuje zmiany znaczenia Chin w gospodarce światowej.*

Ćwiczenie 3.

ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH

Sporządzanie i interpretowanie wykresu na podstawie danych liczbowych dotyczących wartości eksportu i importu dla Chin i czterech dowolnych krajów świata.

Na podstawie tabeli wykonaj wykres słupkowy przedstawiający wartości eksportu i importu w podanych krajach. Pamiętaj o ustaleniu odpowiedniej jednostki na wykresie np. 1cm – 100 mln. dol.

Tabela 2. Obroty w handlu międzynarodowym krajów w 2011 roku

Kraj	Eksport (dolary)	Import(dolary)	Saldo
Chiny	1 898 388 435	1 743 394 866	154 993 569
Francja	581 541 871	700 851 646	-119 309 775
Japonia	823 183 759	855 380 474	-32 196 715
Wielka Brytania	472 095 631	634 412 462	-162 316 831
USA	1 479 730 169	2 262 585 634	-782 855 465

Źródło: http://www.trademap.org/tradestat/Country_SelProductCountry_TS.aspx

1. Na podstawie sporządzonego i danych liczbowych w tabeli odpowiedz na pytania:

1. *Który z krajów ma dodatnie saldo handlu zagranicznego. Wyjaśnij, co to oznacza?*

.....

2. *Który z krajów najwięcej importuje?*

.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. *Na podstawie danych oceń znaczenie Chin w światowym handlu na tle najbogatszych państw świata.*

.....
.....

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 20-25 min.
- c) Nauczyciel sprawdza prace wszystkich uczniów. Wykonanie wykresu 3 pkt, każda poprawna odpowiedź 1 pkt.

Proponowana skala ocen:

- 6 pkt – bdb
- 5 pkt – db
- 4 pkt – dst
- 3 – 2 pkt – dop
- 1 – 0 pkt – ndst

Uczeń:

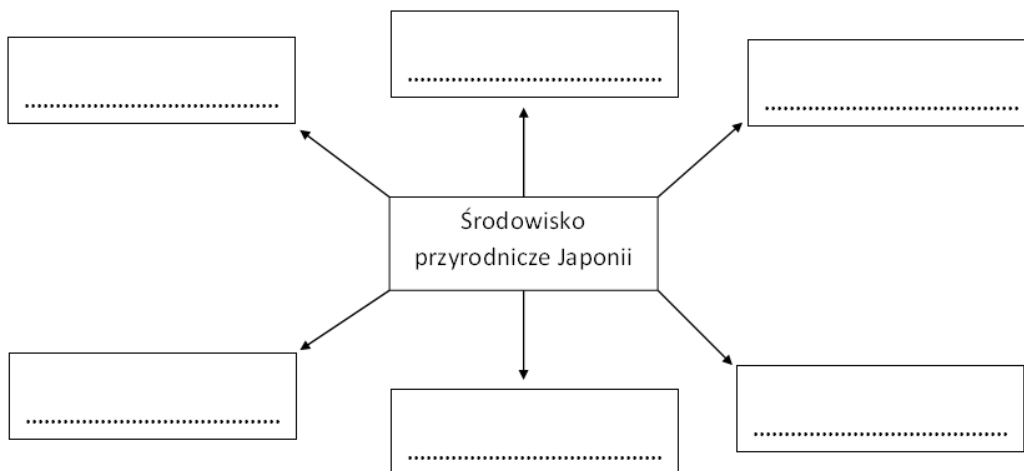
4) *Wykazuje znaczenie czynników społeczno – kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii na tle niekorzystnych cech środowiska przyrodniczego.*

Ćwiczenie 1.

MAPA MENTALNA

Wypisywanie cech środowiska geograficznego Japonii.

Wypisz na podstawie map tematycznych w atlasie cechy charakteryzujące środowisko przyrodnicze Japonii. Podkreśl te, które utrudniają życie i gospodarowanie w Japonii.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują w grupach 4 - 5-osobowych
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 20 min.
- c) Jako sprawdzenie, liderzy grup wypełniają schemat wyświetlony na tablicy interaktywnej.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie. Ćwiczenie może być wykonane jako wstęp do lekcji.

Uczeń

- 5) Wykazuje związek pomiędzy rytmem upraw i „kulturą ryżu” a cechami klimatu monsunowego w Azji Południowo – Wschodniej.

Ćwiczenie 1.

**ĆWICZENIE PRAKTYCZNE – UZUPEŁNIANIE SCHEMATU
Powstawanie monsunów.**

Uzupełnij poniższy schemat o brakujące elementy tak, aby przedstawiał cyrkulację monsunową.

.....
Nazwa monsunu

.....
Nazwa monsunu

Źródło: <http://www.motywy.website.pl/geografia/page/21.htm>

A. Wypisz dwa regiony geograficzne, w których występuje to zjawisko:

.....
.....

B. Opisz sposób powstawania monsunów wymieniając jego dwie cechy:

.....
.....

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas wykonania ćwiczenia 5-8 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę wybranych osób. Prace wykonane poprawnie ocenia na ocenę bardzo dobrą.

Ćwiczenie 2.

ĆWICZENIE PRAKTYCZNE – SPORZĄDZANIE WYKRESU KOŁOWEGO
Sporządzanie na podstawie danych liczbowych diagramu kołowego największych producentów ryżu na świecie.

Na podstawie danych zawartych w tabeli nr 1 wykonaj wykres kołowy przedstawiający pięciu największych producentów ryżu na świecie oraz sporządź legendę:

Tabela 1

Kraj	Produkcja 2010r. (% udział w produkcji światowej)
1. Chiny	29,3
2. Indie	17,9
3. Indonezja	9,9
4. Bangladesz	7,3
5. Wietnam	6,0

Źródło: FAOSTAT

Tabela 3.

Kraj	Eksport (miliony ton) (2011)
1. Tajlandia	10,64
2. Wietnam	7,00
3. Indie	4,63
4. Pakistan	3,41
5. Brazylia	1,29

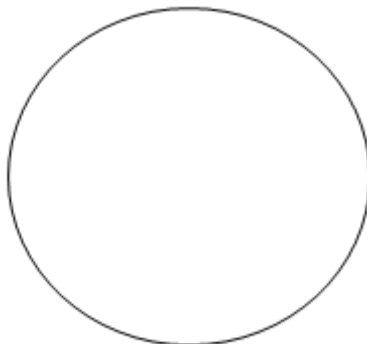
Źródło: FAOSTAT

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

100% = 360°

Obliczenia:

Na podstawie tabel nr 1 i 2 odpowiedz na pytanie: dlaczego kraje zajmujące dwa czołowe miejsca na świecie w produkcji ryżu - nie są eksporterami? Podaj dwa argumenty.

.....
.....

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny na wykonanie ćwiczenia 20 -30 min.
- c) Nauczyciel ocenia wszystkich uczniów. Poprawnie wykonany wykres 3 pkt, odpowiedź na pytanie 2 pkt.

Proponowana skala ocen:

5 pkt – bdb

4 pkt – db

3 pkt – dst

2 pkt – dop

1 – 0 pkt – nast.

UWAGA:

Ćwiczenie można wykorzystać jako zadanie na pracę domową.

Uczeń

- 6) *Opisuje kontrasty społeczne i gospodarcze w Indiach; wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nowoczesnych technologii.*

Ćwiczenie 3.

ĆWICZENIE PRAWDA/FALSZ

Wybieranie cech charakterystycznych dla społeczeństwa Indii z podanej listy.

Z poniższych stwierdzeń wypisz do tabeli prawdziwe informacje dotyczące społeczeństwa Indii.

- a. *Indie są państwem wielonarodowym*
- b. *Są społeczeństwem ludzi starych*
- c. *Dominującą religią jest hinduizm*
- d. *Angielski jest językiem w powszechnym użyciu*
- e. *Są drugim co do liczby ludności krajem świata*
- f. *W Indiach nie zniesiono podziału ludności na kasty*
- g. *Mimo zniesienia podziału na kasty na wsiach nadal on funkcjonuje*
- h. *Współczynnik urbanizacji wynosi 30%*
- i. *Na wsiach mieszka 60% społeczeństwa Indii*
- j. *W usługach pracuje 28% społeczeństwa*
- k. *Większość mieszkańców mówi językiem hindi*
- l. *Struktura wiekowa społeczeństwa jest typowa dla krajów rozwiniętych*
- m. *Mieszkańcy Indii reprezentują odmianę czarną.*
- n. *Benares jest największym miastem Indii.*

Dane dotyczące społeczeństwa Indii:

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę pierwszych trzech uczniów, którzy wykonali ćwiczenie w wyznaczonym czasie. Poprawnie wykonane zadanie nagradza oceną bardzo dobrą.

Uczeń

- 7) *Charakteryzuje region Bliskiego Wschodu pod kątem cech kulturowych, zasobów ropy naftowej, kierunków i poziomu rozwoju gospodarczego; wskazuje miejsca konfliktów zbrojnych.*

Ćwiczenie 2.

ĆWICZENIE PRAWDA/FALSZ

Ćwiczenie typu prawda/fałsz o tematyce Bliskiego Wschodu.

Obok poniższych stwierdzeń dopisz literę P jeśli zdanie jest prawdziwe lub F jeśli fałszywe. Popraw zdania fałszywe.

Bliski Wschód jest bardzo ważnym regionem gospodarczym, gdzie koncentruje się znaczna część światowego wydobycia ropy naftowej.....

Region Azji Południowo Zachodniej jest kolebką trzech wielkich religii: judaizmu, chrześcijaństwa i konfucjanizmu

W roku 2000 ustały wszelkie konflikty na Bliskim Wschodzie

W Dubaju jedną z największych atrakcji turystycznych ostatnich lat stały się tzw. Palmowe Wyspy.....

Morze Martwe - wykazuje bardzo duże zasolenie – średnio 28%o

Pod dnem Zatoki Perskiej oraz w rejonach nadbrzeżnych znajdują się największe na świecie złoża ropy naftowej.....

Mekka posiada długowiekową historię i stanowi centralny punkt dla judaizmu, chrześcijaństwa i ważny punkt dla islamu

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10 min.
- c) Nauczyciel ocenia wszystkich uczniów. Zaznaczenie zdań fałszywych po 1 pkt za każde, każde poprawnie zapisane zdanie fałszywe 1 pkt.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Proponowana skala ocen:

- 8 pkt - bdb
- 7 – 6 pkt – db
- 5 -4 pkt – dst
- 3 – 2 pkt – dop
- 1 – 0 pkt – ndst

Uczeń

8) *Charakteryzuje na podstawie map tematycznych i wyjaśnia występowanie stref klimatyczno – roślinno – glebowych w Afryce.*

Ćwiczenie 3.

OPIS KLASYFIKUJĄCY, TABELA

Przyporządkowanie roślinności i gleb do klimatu Afryki.

Jak zmienia się klimat, gleby i roślinność wzdłuż trasy z Tunisu do Kisangani? Korzystając z map różnotematycznych Afryki (wymień te strefy wpisując do tabeli) zgodnie z kierunkiem wędrówki oraz odpowiedz na pytania:

Strefa klimatyczna	Strefa glebowa	Strefa roślinna

1. *Podaj przyczynę strefowości klimatyczno-roślinnej w Afryce i opisz ją?*

.....

.....

2. *Jakie krajobrazy przeważają w Afryce: strefowe czy astrefowe? Podaj przyczynę zaburzenia strefowości w Afryce Południowej.*

.....

.....

- a) Uczniowie pracują w parach.
- b) Czas potrzebny do wykonania zadania: 20 min.
- c) Nauczyciel ocenia prace wszystkich uczniów. Za każdy poprawny wpis do tabeli 0,5 pkt, za każdą poprawną odpowiedź na pytanie 2 pkt. Proponowana skala ocen:

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 10 – 9 pkt – bdb
- 8 – 7 pkt – db
- 6 – 5 pkt – dst
- 4 – 3 pkt – dop
- 2 – 0 pkt – nast.

Uczeń

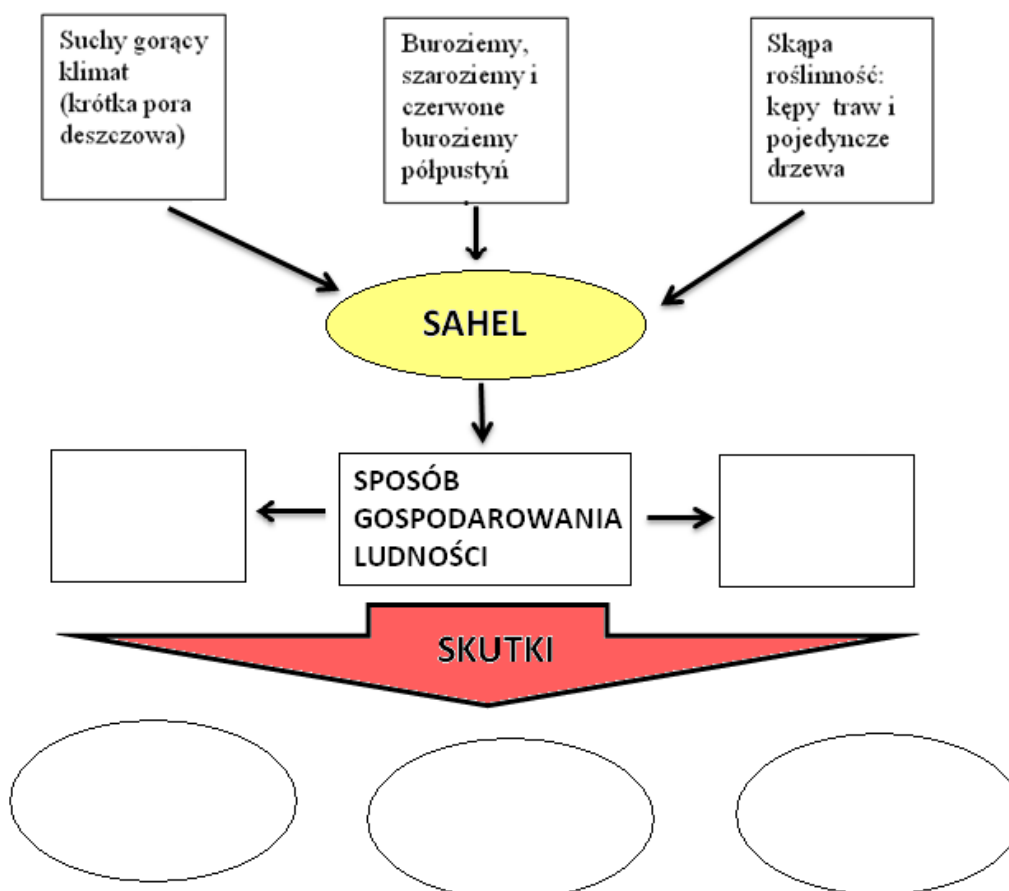
9) Wykazuje, na przykładzie strefy Sahelu, związek pomiędzy formami gospodarowania człowieka a zasobami wodnymi; uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania w środowisku charakteryzującym się poważnymi niedoborami słodkiej wody.

Ćwiczenie 1.

MAPA MENTALNA

Przyporządkowanie formy gospodarowania człowieka do zmian w środowisku przyrodniczym Afryki.

Uzupełnij, na podstawie własnej wiedzy i map tematycznych brakujące wpisy do schematu i odpowiedz na pytania poniżej:

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1. *Na podstawie mapy politycznej Afryki, podaj nazwy państw leżących w strefie Sahelu*

.....

2. *Dlaczego pasterstwo koczownicze jest podstawową formą gospodarowania na tym obszarze?*

.....

3. *Podaj jeden przykład pomocy, jakiej mogliby udzielić Europejczycy krajom o niedoborach wody?*

.....

- a) Uczniowie pracują parami.
- b) Czas wykonania 10 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę wszystkich uczniów. Za każdy poprawny wpis do diagramu 1 pkt, za każdą poprawną odpowiedź 1 pkt. Proponowana skala ocen:
 - 8 pkt - bdb
 - 7 – 6 pkt – db
 - 5 – 4 pkt – dst
 - 3 – 2 pkt – dop
 - 1 – 0 pkt - ndst

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczeń:

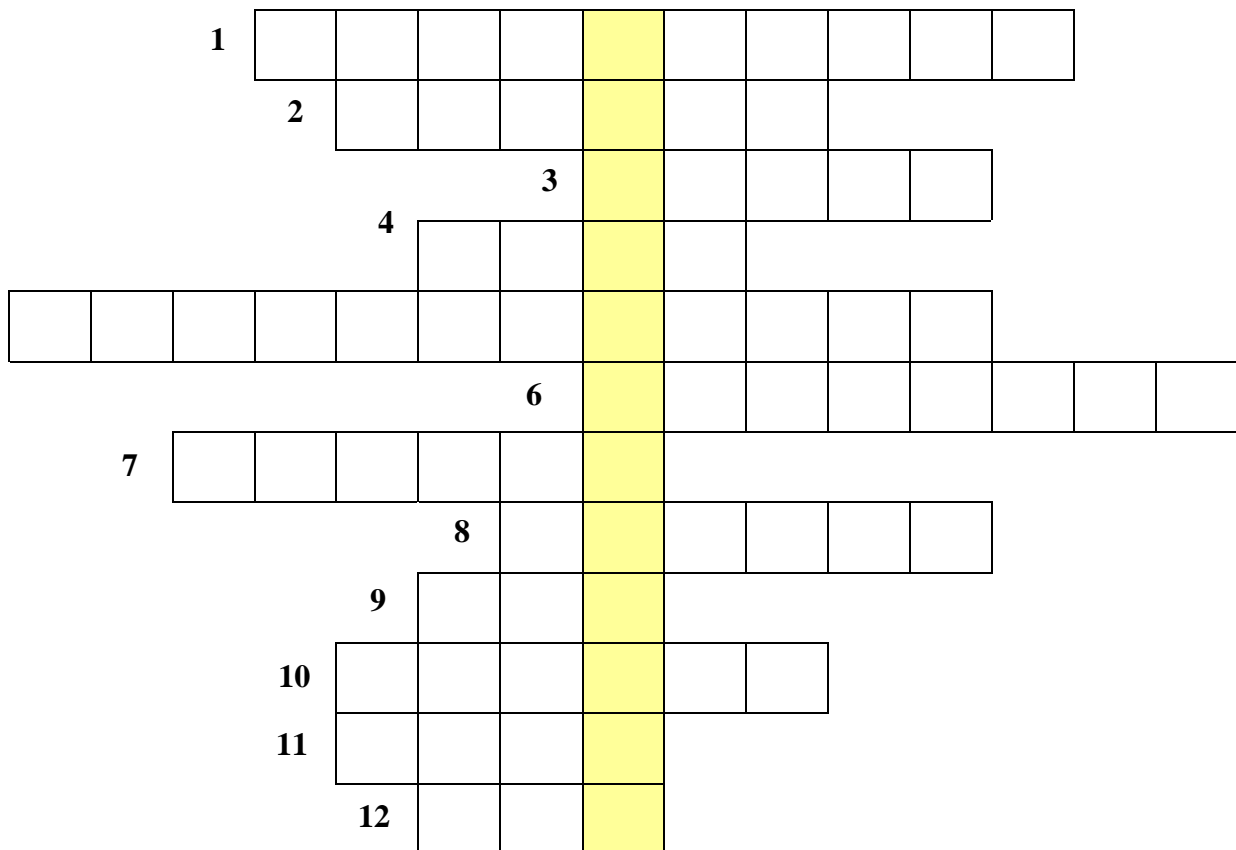
10) Określa związki pomiędzy problemami wyżywienia, występowaniem chorób (m.in. AIDS) a poziomem życia w krajach Afryki na południe od Sahary.

Ćwiczenie 1.

INSTRUKCJA

Rozwiązywanie krzyżówki z wykorzystaniem tematyki problemów Afryki.

Rozwiąż krzyżówkę i rozszyfruj hasło:

1. Lud żyjący w oazach na Pustyni Libijskiej.
2. Kraj w delcie Nilu.
3. Religia krajów „Białej Afryki”.
4. Suche koryto rzeki epizodycznej.
5. Jeden ze skutków segregacji rasowej ludności czarnoskórej w RPA.
6. Ludność żyjąca na Madagaskarze.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

7. *Modne wycieczki z aparatem fotograficznym lub kamerą do parków narodowych Afryki.*
8. *Nazwa zbiornika na Nilu.*
9. *Kraj o dużym zróżnicowaniu poziomu życia)*
10. *Roślina bulwiasta, z której min otrzymuje się mąkę*
11. *Nazwa państwa i jeziora w Afryce*
12. *, Równikowy galeriowy lub parkowy*

Hasło:- - Podaj dwie przyczyny występowania tego zjawiska w Afryce:

-
-

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas wykonania 5-7 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę wybranych uczniów. Uczniowie, którzy w całości wykonali ćwiczenie poprawnie otrzymują ocenę bardzo dobrą.

Uczeń:

- 11) **Wyróżnia główne cechy i przyczyny zróżnicowania kulturowego i etnicznego Ameryki Północnej i Południowej.**

Ćwiczenie 4.

OPIS KLASYFIKUJĄCY

Rozpoznawanie miast na podstawie opisów.

Na podstawie opisu rozpoznaj miasto w Ameryce a następnie na podstawie atlasu określ jego współrzędne geograficzne.

Jest to światowe centrum kultury, finansów, wystaw, mody i sklepów. To wielkie miasto odwiedza rocznie około 25 mln. turystów. W mieście jest około 17 tys. restauracji. Serwują one dania wszystkich kuchni świata. Najbardziej znanym symbolem jest Statua Wolności. Została ona zaprojektowana przez Francuza Eiffla. Prawie w centrum miasta leży Wall Street. Kiedyś był to budynek wymiany kruszców, a teraz mieści się tam największa giełda na świecie. - Miasto -

Współrzędne geograficzne.....

Miasto położone w południowo-wschodniej części Brazylii nad Atlantykiem, na skraju wyżyny, wśród wzgórz. Jedno z nich to znana "Głowa Cukru". Miasto słynie ze swych

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pięknych plaż (np. Copacabana), olbrzymiego posągu Chrystusa Odkupiciela na górze Corcovado, ale przede wszystkim z corocznie obchodzonego karnawału. Miasto -
.....

Współrzędne geograficzne.....

Największe miasto położonej na południu USA, nad Zat. Meksykańską. Jedną z większych lokalnych atrakcji karnawał „Mardi Gras”, czyli Tłusty Wtorek. Urodził się tutaj najślynniejszy muzyk jazzowy Louis Armstrong. W sierpniu 2005 roku w miasto uderzył potężny huragan Katrina. Jest to miasto.....

Współrzędne geograficzne.....

Najludniejsze miasto amerykańskiego stanu Kalifornia, a zarazem drugie pod względem liczby mieszkańców miasto w Stanach Zjednoczonych (za Nowym Jorkiem). Nazywane jest „Światową Stolicą Rozrywki”. Przewoduje w produkcji filmów, programów telewizyjnych, sztuk scenicznych, gier wideo oraz muzyki. W 1932 i 1984 było organizatorem Letnich Igrzysk Olimpijskich. Jest to miasto

Współrzędne geograficzne.....

Stolica Brazylii położona na rozległym płaskowyżu Wyżyny Brazylijskiej. Założenie urbanistyczne na planie nawiązującym do lecącego kondora, na osi dłuższej (wzdłuż skrzydeł) usytuowano dzielnice mieszkaniowe, wzdłuż osi krótszej (korpus) zlokalizowano budowle użyteczności publicznej, a na jej początku (głowa) budynki rządowe. Miasto zostało wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Jest to miasto

Współrzędne geograficzne.....

Stolica państwa, położona na wyżynie leżącej w środkowej części kraju. Miasto to zostało założone w XIV w. przez Azteków. W krótkim okresie stało się Imperium Azteków. Współczesne miasto jest centrum politycznym, kulturalnym i gospodarczym. Gwałtowna urbanizacja i rozwój przemysłowy doprowadziły do przeludnienia i zanieczyszczenia środowiska. Jest to

Współrzędne geograficzne.....

Miasto w USA, położone nad jeziorem Michigan. Bywa określane mianem "Wietrznego miasta". Słynie z futbolu amerykańskiego. Jest to największe poza Polską skupisko Polaków i Amerykanów pochodzenia polskiego. Dość duża część Polaków zamieszkiwała dzielnicę Polish Village, potocznie nazywaną Jackowem od parafialnego kościoła świętego Jacka. Jest to

Współrzędne geograficzne.....

Największe miasto Kanady położone w południowej części prowincji Ontario, której jest stolicą. Miasto pełni funkcję ekonomicznej i kulturalnej stolicy Kanady. Jest to najbardziej

wieloetniczne miasto świata, zamieszkane przez ponad 150 grup etnicznych. Język angielski jest językiem ojczystym dla mniej niż 52% mieszkańców. W 2001 roku miasto otrzymało nadany przez ONZ tytuł: **Najbardziej Wielokulturowe Miasto Świata**. W 2002r miasto gościło Światowy Dzień Młodzieży i było miejscem pielgrzymki Jana Pawła II.

Jest to

Współrzędne geograficzne.....

- a) Uczeń pracuje indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 15 min.
- c) Nauczyciel ocenia pracę każdego ucznia. Za każde rozpoznane miasto 1 pkt, za każde dobrze określone współrzędne geograficzne 1 pkt.

Proponowana skala ocen:

16 – 15 pkt - bdb

14 – 12 pkt - db

11 – 8 pkt - dst

7 – 4 pkt - dop

3 – 0 pkt - ndst

Uczeń:

12) Identyfikuje konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesienia Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem; określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast w Brazylii.

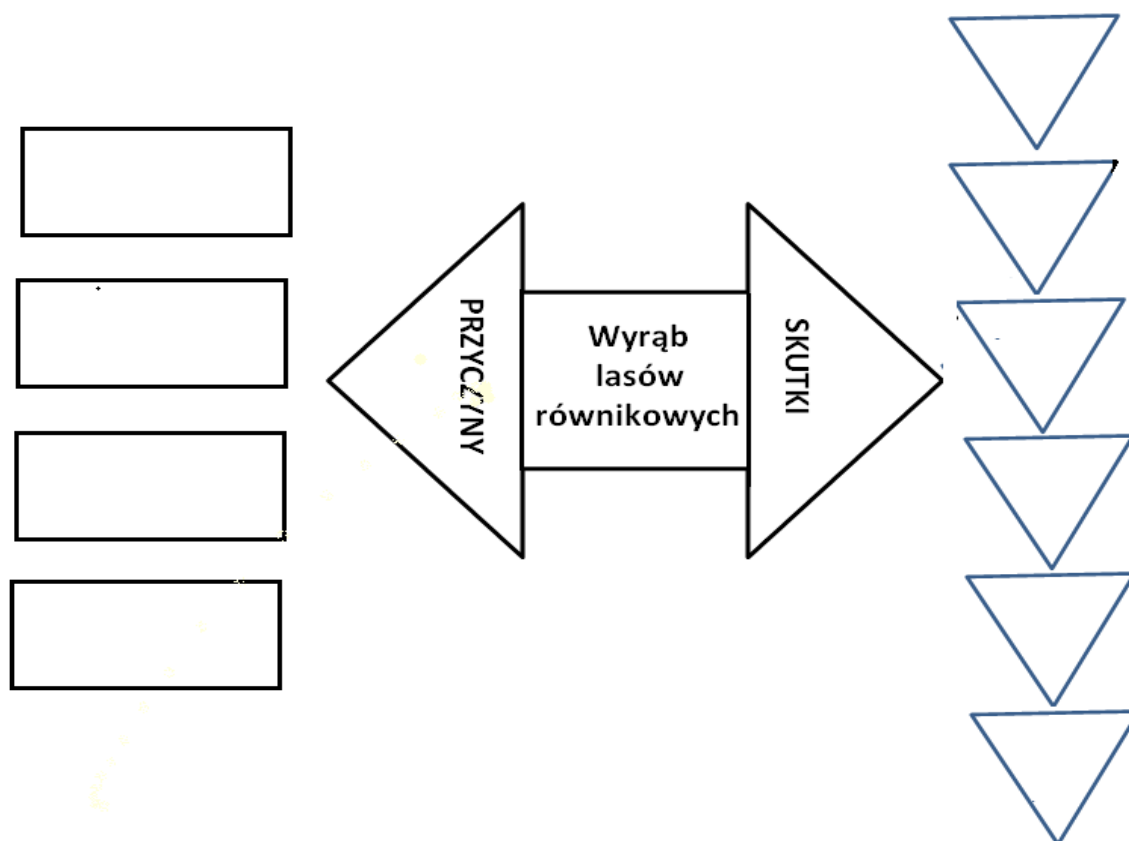
Ćwiczenie 1.

MAPA MENTALNA

Przyporządkowanie przyczyn do skutków wylesiania Amazonii.

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Na podstawie podręcznika i innych źródeł uzupełnij schemat na temat: przyczyn i skutków wylesiania Amazonii.

- Ćwiczenie wykonywane metodą burzy mózgów.
- Uczniowie podają liczne propozycje przyczyn i skutków, nauczyciel wszystkie notuje na tablicy.
- W parach uczniowie grupują podane propozycje na przyczyny i skutki.
- Wszyscy uczniowie uzupełniają mapę mentalną wyświetloną na tablicy interaktywnej pod kierunkiem nauczyciela.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

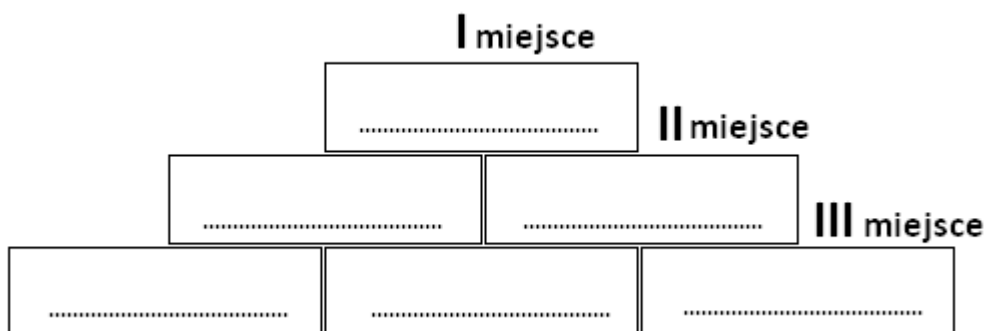
13) Wykazuje związki między gospodarką a warunkami środowiska przyrodniczego w najważniejszych regionach gospodarczych Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej; określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej.

Ćwiczenie 5.

ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH

Wypisywanie na podstawie różnych źródeł, informacji dotyczących pozycji USA w świecie.

Wypisz towary przemysłowe, w produkcji których Stany Zjednoczone przodują w świecie i umieść je w odpowiednim miejscu na podium.

I miejsce	II miejsce	III miejsce

- Uczniowie na podstawie zapisów w tabeli odpowiadają na pytanie:
Dlaczego USA nazywane jest potęgą gospodarczą świata. Uzasadnij podając dwa argumenty.
- Uczniowie pracują w parach.
- Czas potrzebny wykonania ćwiczenia 10 - 15min.
- Uczniowie głośno odczytują wyniki i zapisują je w tabeli wyświetlonej na tablicy.

UWAGA:

Ćwiczenie nie podlega ocenie.

Uczeń:

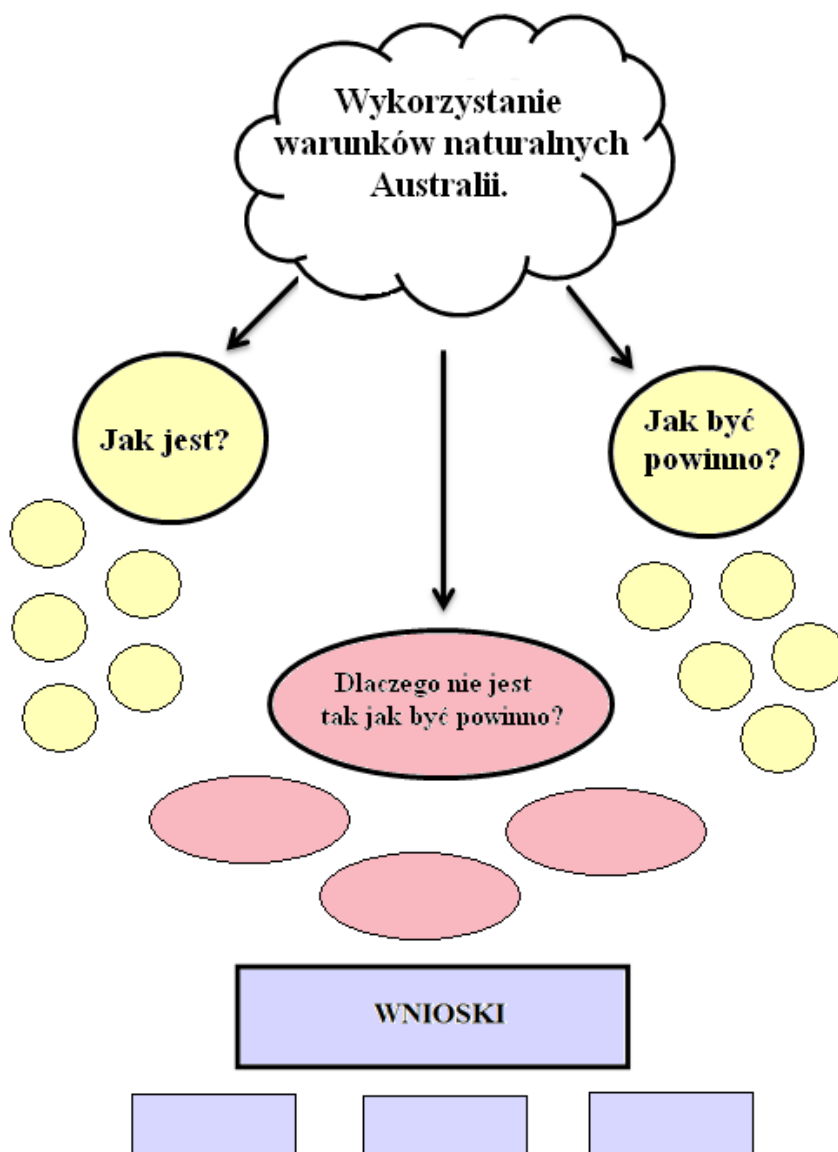
14) Przedstawia, na podstawie map tematycznych, główne cechy gospodarki Australii na tle warunków środowiska przyrodniczego.

Ćwiczenie 4.

METAPLAN

Wskazywanie sposobów wykorzystania warunków naturalnych Australii przez człowieka.

W jaki sposób człowiek wykorzystuje warunki naturalne Australii?

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) Podział klasy na grupy 4–5-osobowe.
- b) Nauczyciel przygotowuje schemat metaplanu dla każdej grupy.
- c) Każda grupa wykonuje plakat wg wzoru, wykorzystując mapy tematyczne w atlasie, tekst w podręczniku do geografii i własną wiedzę.

Uczeń:

15) Przedstawia cechy położenia i środowiska geograficznego Antarktyki i Arktyki; podaje główne cechy i przyczyny zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych.

Ćwiczenie 3.

OPIS PORÓWNUJĄCY

Porównywanie środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktydy.

Uzupełnij schemat dotyczący obszarów polarnych:

ANTARKTYDA		ARKTYKA
.....	Polożenie geograficzne
.....	Nazwy otaczających oceanów i mórz
.....	Średnia grubość lodu
.....	Średnia temperatura roczna
.....	Typ klimatu
.....	Roślinność
.....	Zwierzęta

- a) Uczniowie pracują indywidualnie.
- b) Czas potrzebny do wykonania ćwiczenia 10-15 min.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

c) Nauczyciel ocenia wszystkich uczniów. Za każdy poprawny wpis 1 pkt.

Proponowana skala ocen:

14 – 13 pkt – bdb

12 – 11 pkt – db

10 – 7 pkt – dst

6 – 4 pkt – dop

3 – 0 pkt – ndst

Realizator projektu

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.
ul. Akademicka 12, 27-400 Ostrowiec Św.
tel./fax 41 263 21 10, www.wsbi.edu.pl